

An aerial photograph of a dense forest, showing a variety of green shades and some brown patches, possibly indicating different tree species or seasonal changes. The forest is viewed from directly above, creating a textured, mosaic-like appearance. At the bottom of the image, there is a semi-transparent blue rectangular box with a white border, containing the title and author's name in white text.

JAUNIMO SAVANORYSTĖS PROGRAMOS VADOVAS

Neringa Kurapkaitienė

Jaunimo savanorystės programos vadovas

Sudarytoja
Neringa Kurapkaitienė

VšĮ „Socialinis veiksmas“
VŠĮ DUKU

Jaunimo savanorystės programos vadovas išleistas
VšĮ „Socialinio veiksmo“

Jaunimo savanorystės programos vadovas parengtas VšĮ DUKU

Jaunimo savanorystės programos vadovo sudarytoja Neringa Kurapkaitienė
Sudarytoja prisiima visą atsakomybę už šio metodinio leidinio turinį.

Viršelio nuotrauka: VšĮ „Socialinio veiksmo“ archyvas

Leidinio dizainerė: Neringa Kurapkaitienė

Leidinyje naudotos nuotraukos: VšĮ „Socialinio veiksmo“ archyvas

ISBN 978-609-95690-0-2

Leidinyje finansuojamas įgyvendinant projektą „Savanoriški socialiniai metai“,
projekto Nr. EEE-NVO-K1-MP-129-S12

Projektas finansuojamas Europos Ekonominės Erdvės
finansinio mechanizmo 2009-2014 periodo NVO
programos Lietuvoje.

Turinys

	Įvadas.....	6
I.	Jaunimo savanorystės programos principai.....	7
	I.I. Savanoriškos veiklos principai.....	7
	I.II. Jaunimo veiklos principai.....	12
	I.III. Neformaliojo ugdymosi metodiniai principai.....	13
II.	Jaunimo savanorystės programos tikslai ir uždaviniai.....	22
III.	Jaunimo savanorystės programos struktūra.....	27
IV.	Jaunimo savanorystės programos procesas.....	35
V.	Savanoriška veikla priimančiose organizacijose.....	37
VI.	Grupės susitikimai.....	41
VII.	Neformaliojo ugdymo(si) seminarai.....	47
VIII.	Neformaliojo ugdymo(si) metodai grupės susitikimams ir seminarams jaunimo savanorystės programai.....	56
	Naudota literatūra.....	76

Įvadas

2014 metais sausio 1d. Lietuvos darbo biržose buvo registruota 22,8 tūkstančiai bedarbių iki 25 metų. Tai sudaro 11,2% visų bedrabių Lietuvoje. Iš visų darbo neturinčių žmonių 5,0 tūkst. jaunų bedarbių yra ilgalaikiai bedarbiai. Iš 2009 metais Jaunimo reikalų departamento užsakymu atlikto jaunimo situacijos tyrimo, skiltyje jaunimas ir darbas apibendrinama, kad „aukštesnio ir aukštojo mokslo diplomai laikomi labiau tam tikra apsidraudimo priemone ateičiai ar simboliniu kapitalu. Ir nei vienas respondentas nepritaria teiginiui, kad diplomai parodo žinių lyg“. Nors tyrimo dalyviai nurodo, kad dažniausiai po mokyklos pasirenka studijas, tačiau pačioms studijoms priskiriama simbolinė vertė, kuri yra mažai sietina su įgytomis žiniomis.

Savanorystė kai kuriose šalyse pagrįstai taikoma kaip asmens augimo ir ugdymo(si) firma. Čia kalbama ne apie atsitiktinį jaunų žmonių pasirinkimą, bet kaip apie nacionalinę jauniems žmonėms skirtą neformalaus ugdymo(si) savanoriaujant programą. Tokios programos siūlomos Didžiosios Britanijos, Vokietijos, Prancūzijos ir kitų Europos šalių nevyriausybinėse organizacijose, kuriose įgyvendina nacionalines jaunimo savanorystės gaires, pasitelkdamos tam įstatymus ir kitus teisinius dokumentus. Šis leidinys yra jaunų žmonių savanorystei skirta programa, kuri pritaikyta Lietuvai, remiantis kitų šalių patirtimi. Tai ilgalaikis, intensyvus, savanorystės pagrindu kuriamas, neformalaus ugdymo(si) procesas, kurio metu jaunas žmogus gali atsiskleisti grupėje, naujai žvelgti į save ir keliauti savęs bei kitų pažinimo takais palydint kompetetingiems jaunimo darbuotojams.

Jaunimo savanorystės programą Lietuvoje yra siekiama įgyvendinti jau nuo 1992 metų, kuomet tarptautinių projektų metu buvo adaptuotas Savanoriškų Socialinių Metų (Freiwilliges Soziales Jahr) programos modelis, veikiantis ir įstatymu grindžiamas Vokietijoje. Lietuvoje šios programos modelis padėjo suvokti ir apibrėžti jaunimo neformalųjį ugdymą(si) ir plėtoti savanorystę tarp jaunų žmonių. Vėliau buvo bandymų jaunimo savanorystę išskirti iš kitų amžiaus grupių savanoriškos veiklos, siejant ją su jaunimo neformaliuoju ugdymu(si). Šia intencija ir gimė šis leidinys, kuriuo siekiama pristatyti jaunimo savanorišką veiklą, kaip galimybę jauniems žmonėms ugdyti(s) neformaliuoju būdu. Tik kad

tiek savanorystė, tiek ir neformalusis ugdymasis vyktų sėkmingai ir išties prakalbintų jaunų žmonių patirtis, yra reikalingos išskirtinės sąlygos: intensyvi savanorystė, bendraamžių grupė, asmeninis palydėjimas ir neformaliojo ugdymosi seminarai bei susitikimai. Kaip to siekti ir kaip tai įgyvendinti pristatome leidinyje ir linkime daugybės auginančių patirčių dirbant su savanoriaujančiais jaunuoliais...

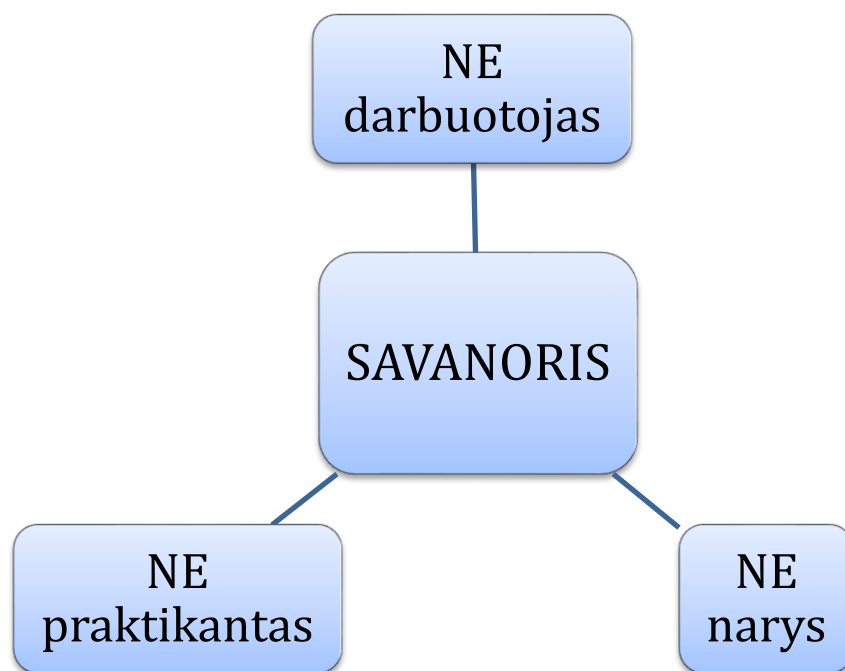

I. Jaunimo savanorystės programos PRINCIPAI

Jaunimo savanorystės programos (toliau JS) programa skirta jauniems, 16-29 metų, žmonėms. Esminis programos bruožas yra praktinės savanoriškos veiklos socialinėje tarnyboje kaita su savanoriškos patirties refleksine analize jaunuolių grupėje. JS programa parengta taip, kad joje dera savanoriškos veiklos, jaunimo veiklos ir neformaliojo ugdymo(si) metodiniai principai.

I.I. SAVANORIŠKOS VEIKLOS PRINCIPAI

JS programoje savanorystė yra suprantama kaip priemonė, kuri padeda jauniems žmonėms patirti išgyvenimus ir jų pagrindu augti kaip asmenybei. **Savanoris** šioje programoje:

Schema Nr.1 „Kas nėra savanoris?“

Savanoris – atskiras vaidmuo, kuris veikia kartu su darbuotoju, praktikantu ar nariu.

Tam, kad savanorystė būtų suprasta kaip atskira veikla, formuojanti atskirą vaidmenį, yra reikalingi **savanoriškos veiklos principai**.

Schema Nr.2. Savanoriškos veiklos principai

- 1) Kiekvieno jaunuolio apsisprendimas savanoriauti laisva valia suteikia galimybę veikti, ką norisi veikti ir taip, kaip norisi. Be to, motyvacija savanoriškai veiklai atveria ir kitokias ugdymo(si) galimybes;
- 2) Už savanorišką veiklą negali būti gaunamas materialus atlygis. Tai yra būtina tam, kad savanoriška veikla nebūtų vadinamas darbuotojų išnaudojimas ir kad savanoriai nesitikėtų už veiklą gauti kokį nors materialų atlygį. Išlaidų kompensavimas nėra atlygis už darbą, tai priemonė, kuri savanoriauti leidžia nepatiriant asmeninių nuostolių;
- 3) Abipusė nauda savanorystės metu yra reikalinga ir organizacijai, ir savanoriui. Tuo pačiu nauda yra kitokia, nei ta, kurią suteikia giminės, draugai ar kaimynai vieni kitiems – tai ne materialūs ar įsipareigojimo mainai. Laisva valia įsipareigodamas savanoriškai veiklai gauna palaikantį santykį ir neformalų mokymąsi kartu yra užtikrinamos visos būtinos sąlygos tam įvykti. Organizacija tuo tarpu gauna motyvuotą, asmeniškai aktyviai įsitraukiantį pagalbininką. Todėl yra svarbu, kad JS programoje savanoriaujantis jaunuolis priimančioje organizacijoje neturėtų kitų

Nenorėjau, kad mano nuomonė apie benamius būtų pagrįsta stereotipinėmis nuostatomis. Norėjau pati susidaryti savo įspūdį ir nuomonę apie juos, todėl ten ir nuėjau. Dabar aš visai kitaip žiūriu į šią grupę, dingo nepagrįsta baimė benamiams...

Iš interviu su Dovile, VŠĮ „Socialinio veiksmo“ archyvas

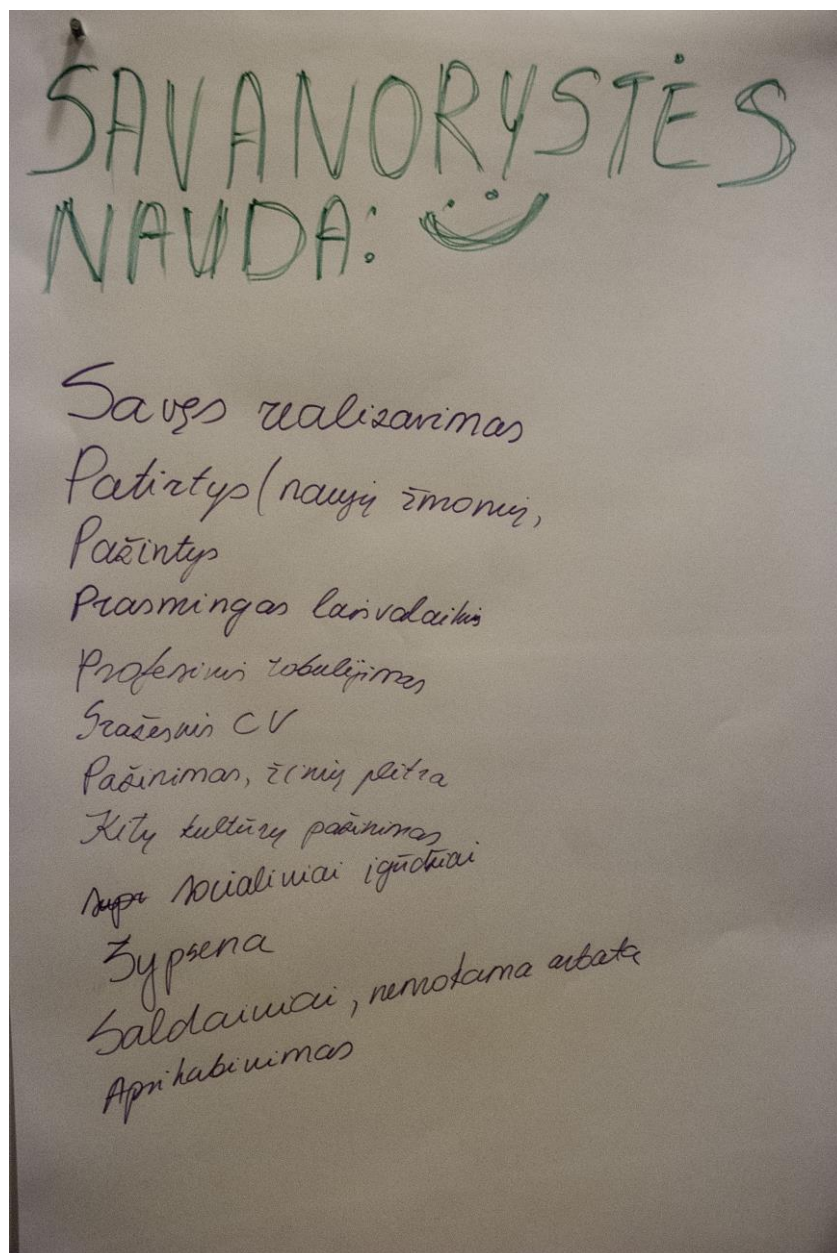
įsipareigojimų nei savanoriška veikla.

Jaunų žmonių savanoriška veikla ne programos rėmuose gali būti labai įvairi ir skirtingai priimama. Tačiau visos jaunų žmonių savanoriškos veiklos negalima vadinti jaunimo savanorystės programa. Programa išskirtinė tuo, kad jos metu siekiama jaunų žmonių ugdymo(si) savanoriaujant ir tam sudaromos papildomos sąlygos šalia savanoriškos veiklos. Siekiant lengviau apibrėžti visą savanorišką veiklą, ją reikėtų suskirstyti į skirtingas savanoriškos veiklos formas pagal savanorystės trukmę, intensyvumą ir tikslą:

Schema Nr. 3. Savanoriškos veiklos formos pagal trukmę, intensyvumą ir tikslą

JS programa neapima visos įmanomos jaunų žmonių savanorystės, o yra dalis jos. Pagal šią programą jaunuoliai intensyviai savanoriauja ne mažiau nei 3 mėnesius ir savanoriaudami įsitraukia į jaunimo neformalųjį ugdymą(sį). Kitose jaunų žmonių savanoriškos veiklos formose mokymasis taip pat vyksta, tačiau mokymasis nėra tikslas nei priimančių savanorius organizacijų, nei pačių savanorių, jis nutinka savaime. Todėl tokia savanorystė labiau teikia naudą bendruomenei ir mažiau tarnauja kaip mokymosi galimybė jaunam žmogui.

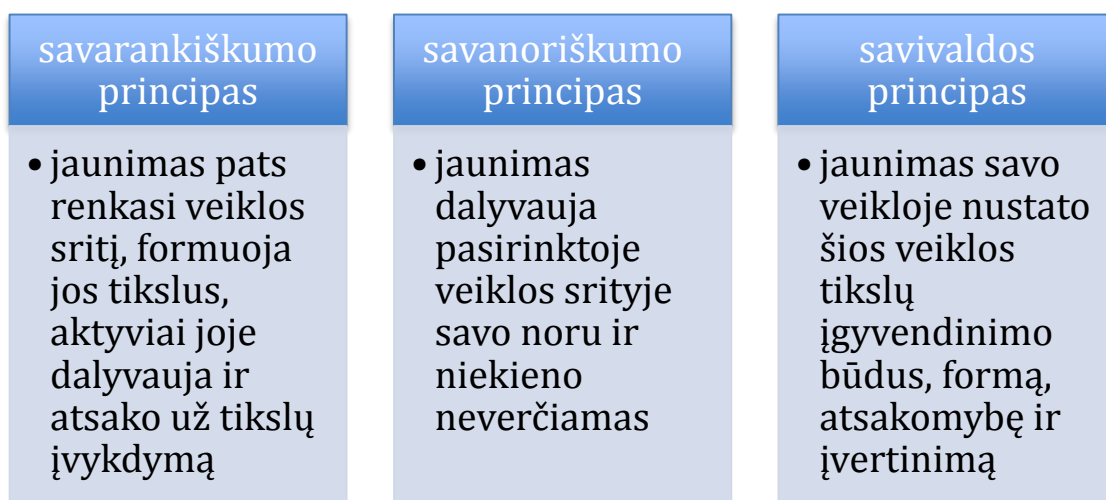
I.II. JAUNIMO VEIKLOS PRINCIPAI

Įgyvendinant JS programą, yra siekiama pilnaverčio žmonių įsitraukimo į veiklą, remiantis jaunimo veiklos principais. Šie principai leidžia atpažinti ar veikla yra skirta jauniems žmonėms ir taip pat ar jaunuoliai joje gali dalyvauti lygiavertiškai su jos rengėjais. JS programoje savanoriškai veiklai atlikti jaunuoliai laisvai pasirenka priimančias organizacijas, savanoriškas veiklas ir jų laiką bei trukmę. Taigi, daugelis sprendimų priima pats jaunas žmogus, kai priimanti organizacija sudaro tam sąlygas.

“Bet kokia savanorystė greitai suteikia patirties, tačiau taip pat greitai pakeičia žmogų.”

Iš interviu su savanoriu Vydūnu, šaltinis:

<http://www.patria.lt/lt/musumatymai/savanorystes-nauda-ateiciai-arba-kaip-savanoryste-pakeicia-zmogu.html>

Schema Nr. 4. Jaunimo veiklos principai

I.III. NEFORMALIOJO UGDYMO(SI) METODINIAI PRINCIPAI

Jaunimo neformaliojo ugdymo(si) metodiniai principai yra darbo su jaunimu gairės, pristatančios tiek darbuotojo laikyseną, tiek darbo su jaunimu formas.

Jaunimo savanorystės programoje itin svarbu sudaryti

galimybes jauniems žmonėms žmonėms patirti ir išgyventi grupę. Tai suteikia galimybę mokytis iš

bendraamžių ir užtikrina savanorystės metu trunkančią saugią mokymosi aplinką. Savanorių grupė, kaip

jaunuolių mokymosi erdvė, suburiama programos pradžioje ir išlieka ta pati iki programos pabaigos. Ką

reiškia saugi mokymosi aplinka toje pačioje grupėje?

Tai yra dalyvių pasitikėjimas vieni kitais, bendrumo

išgyvenimas ir aplinka, kurioje yra galimybė vis naujai patirti vieniems kitus ir atsiskleisti vis naujais aspektais. Dėl to viena iš svarbiausių neformaliojo

ugdymo(si) sąlygų yra nuolatinė grupė visos savanorystės metu. Dažniausiai siekiant, kad jaunuoliai turėtų galimybę savanoriaudami priklausyti

bendraamžių grupei, savanoriška veikla planuojama etapais. Kiekvieno etapo pradžioje savanoriai kviečiami ir suburiami į grupę, kuri trunka tiek, kiek

numatyta savanorystės veikla. Tokiu būdu savanoriai grupėje kartu pradeda savanorystę ir kartu pabaigia, kas sudaro galimybę ne tik išgyventi pilnai

grupinius procesus, bet ir padėti vieni kitiems „pereiti“ savanorystės etapus: sumišimą, euforiją, nusivylimą, priėmimą ir atsisveikinimą. Kiekviename

savanorystės etape grupės dalyviai padeda suprasti vienas kitam savo emocijas ir patirtis bei priimti jas.

Kai nėra galimybės sudaryti grupės, trunkančios tiek laiko, kiek savanoriaujama, dažnai savanoriai, pradedantys kartu savanorišką veiklą yra suburiami į grupę, iš

kurios dalis savanorių išeina anksčiau ir kita dalis lieka ilgiau. Pvz., kai jaunuoliai, savanoriaujantys 6 ir 9 mėnesius, suburiami į grupę, po 6 mėnesių dalis

savanorių atsisveikina su grupe ir savanoryste, tuomet dalis grupės pabaigia savanorystę su mažiau dalyvių. Kita galimybė esant skirtingoms savanoriškos

veiklos trukmėms – tai skirtinga savanorių, prisijungiančių į grupę pradžia ir bendra savanoriškos veiklos ir grupės pabaiga. Pvz., kai jaunuoliai savanoriauja 6

ir 9 mėnesius, tuomet 6 mėnesius savanoriaujantys jaunuoliai prisijungia į grupę

“Per santykį su skirtingais žmonėmis mes galime pažinti save, analizuoti tai ką duodame kitiems ir ką gauname, kokią įtaką mūsų elgesys daro kitiems žmonėms ir kaip mus veikia kiti.”

Iš interviu su savanore Dovyte, VŠĮ „Socialinio veiksmo“ archyvas

po 3 mėnesių savanorystės ir grupės gyvenimo. Tokiu atveju yra svarbu, kad jau 3 mėnesius savanoriaujantys jaunuoliai pasiruoštų naujų žmonių grupėje priėmimui ir atsivėrimui. Grupė pasibaigia tada, kai pasibaigia dalyvių savanoriška veikla.

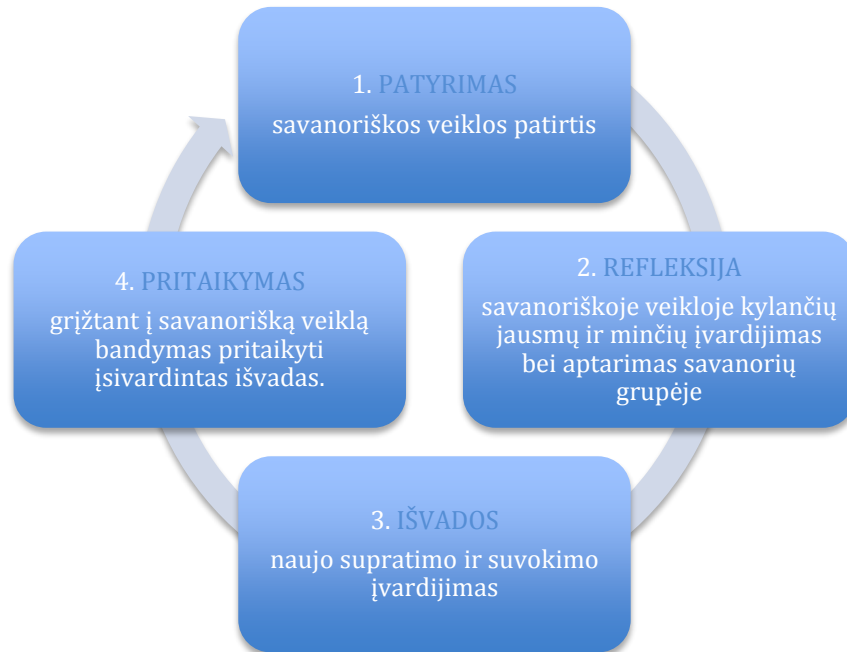
Na, o JS programos dirbant procese su savanoriaujančių jaunuolių grupe yra laikomasi neformaliojo ugdymo(si) metodinių principų:

- mokymosi iš patirties principas;
- į temą centruotos tarpusavio sąveikos (interakcijos) modelis;
- specifinės ir nekonkurencinės aplinkos principas;
- aktyvaus dalyvavimo principas;
- visumos (holistinis) principas;
- atviro ir neformalaus bendravimo principas.

Kadangi neformaliojo ugdymo(si) metodiniai principai remiasi atskiomis koncepcijomis, todėl kiekvienas jų trumpai pristatomas atskirai.

MOKYMOSI IŠ PATIRTIES PRINCIPAS

Mokymosi iš patirties modelis (D.A.Kolb) JS programoje pagrįstas šio rato nuolatiniu „sukimu“. Praktinė patirtis įgyjama socialinio darbo institucijose, atliekant savanorišką darbą. Savanoriškas darbas atliekamas visos programos metu ir tampa metodu, kuriuo remiantis galima vykdyti ugdymąsį.

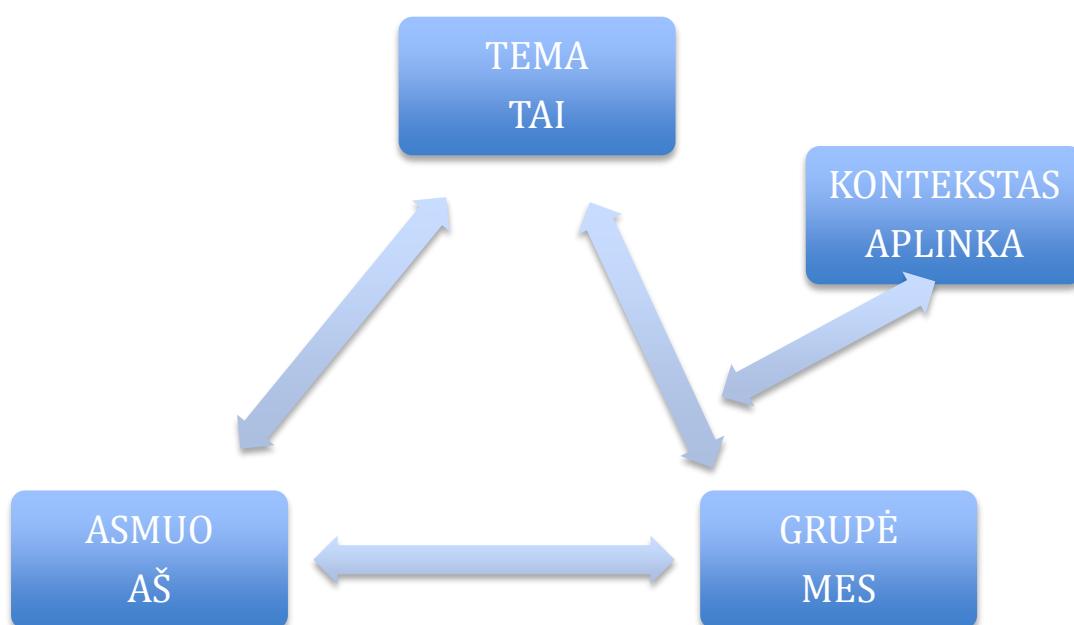

Schema Nr. 5. Mokymosi iš patirties ratas

Į TEMA CENTRUOTOS TARPUSAVIO SĄVEIKOS (INTERAKCIJOS) MODELIS (TCI).

TCI modelis programoje naudojamas kiekvieno seminaro ir susitikimo metu, kuomet stengiamasi dirbti atsižvelgiant į visus tris kampus (temą, grupę ir asmenį). TCI modelio kūrėja ir taikymo pradininkė yra Ruth Cohn, vėliau įsteigusi ir TCI institutą, veikiančią pasauliniu mastu. Naudojant TCI tema yra glaudžiai siejasi su dalyvių asmeniniais išgyvenimais. Taip pat dirbant su grupe skiriamas dėmesys grupės procesams ir asmeniniam kiekvieno dalyvio augimui. Tokiu būdu TCI įgalina visapusi mokymąsi kiekvienam asmeniui, dalyvaujančiam programoje.

Schema Nr. 6. Į temą centruota tarpusavio sąveika.

TEMA	ASMUO	GRUPĖ
Savanorystė, kuri skirtingai ir autentiškai išgyvenama kiekvieno dalyvio. Savanorystė tematizuojama kaip mokymosi	Savanoris akcentuojamas kaip mokymosi iniciatorius, kuris mokymosi rezultatų pasiekia pirmiausia savo aktyvumo dėka. Aktyvumo siekiama	Grupė tarnauja kaip priemonė, kaip savotiškas visuomenės modelis. Grupėje mokomasi iš savanoriškos veiklos patirties spręsti sudėtingas situacijas, analizuoti tarpasmeninius santykius, priimti bendrus sprendimus, dalintis darbais ir atsakomybėmis. Grupėje suintensyvėja ir individualus ugdymasis.

<p>patirtis susitikimų ir seminarų metu neformaliais bei aktyviai į veiklą įtraukiančiais metodais (metodai pateikiami neformaliojo ugdymo(si) metodų dalyje).</p>	<p>skiriant laiko asmeninio patyrimo įvardijimui ir suvokimui.</p>	<p>JS programoj grupė yra bendravimo ir bendradarbiavimo vieta, turinti apibrėžtas dalyvavimo ribas, t.y. grupė suformuojama per bandomąjį laikotarpį ir nesikeičia visos programos metu. Visi kiti jaunuoliai, norintys dalyvauti programoje kviečiami prisijungti į naują grupę, t.y. kitam numatytam JS programos laikotarpiui. Tokiu būdu grupė tampa mikroplaneta (visuomenės modeliu), kuri suteikia plotmę socialiniam ir asmeniniam ugdymui(si) santykių ir temų dinamikoje.</p>
<p>APLINKA tai viskas, kas gali veikti neformaliojo ugdymo(si) procesą iš aplinkos – ekonominė, socialinė, politinė ir t.t. situacija. Vietovė, kurioje vyksta ugdymo(si) procesas veikia visas trikampio dalis – temą, asmenį ir grupę.</p>		

JS programoje, naudojant TCI modelį kreipiamas dėmesys tiek į asmenį, tiek į grupę, tiek į temą. Šis modelis remiasi dviem pagrindiniais postulatais:

1. kiekvienas pats sau vadovas!
2. trukdžiams primenybė!

Kiekvienas pats sau vadovas – tai atsakomybės už savo elgesį, vidinį gyvenimą, vidinio gyvenimo į išorę „išnešimo“ prisiėmimas. Tai įgalina sprendimus priimti pačiam ir jaustis už juos atsakingu. Taip pat tai įgalina veikti ta linkme, kuria iš tiesų norisi veikti.

Trukdžiams primenybė – tai dėmesio krepimas į visus trukdžius, kurie vyksta „čia ir dabar“ procese, kitaip sakant, trukdžiai ištinka neprašydami leidimo. Tačiau jiems pasireiškiant ugdymosi procese dažniausiai yra siekiama jų išvengti, juos ignoruoti arba suvaldyti. O šis neformaliojo ugdymo(si) principas trukdžius „įdarbina“ kaip labai naudingą ir sveiką ugdymo(si) patirtį. Įvairių trukdžių ir konfliktų savanoriškos veiklos eigoje ir savanorių grupėje išsiaiškinimas ir sprendimas leidžia mokytis įvairiapusiškai. Tokiu būdu TCI modelis įgyvendinamas visais įvardintais kertiniais kampais – tema, asmeniu, grupe ir kontekstu. Trukdžiai ir konfliktai gali kilti iš temos, konkrečių asmenų arba grupės proceso. Skiriant dėmesį konfliktinėms situacijoms vienodai svarbūs yra asmenys, grupelės ir visa grupė.

SPECIFINĖS IR NEKONKURENCINĖS APLINKOS PRINCIPAS.

Neformalus jaunimo ugdymas JS programoje vyksta specifinėje aplinkoje, kuriai turi būti būdinga tam tikra autonomija (atskirumas), kad jauni asmenys galėtų saugiai eksperimentuoti, išbandyti save be didesnio pavojaus pakenkti sau ir aplinkiniams. Kuriama saugierdvė, kurioje vengiama dirbtinės konkurencinės įtampos. Jauni asmenys nėra lyginami vienas su kitu, tuo tikslu sukuriamos priemonės patiems įsivertinti asmeninius pasiekimus. Remiantis šiuo principu savanoriškoje veikloje skatinama prisiimti atsakomybę už veiklas ir jas įgyvendinti kartu su kitais, o ne konkuruoti atskleidžiant tik asmeninius gebėjimus. Taip pat yra numatyti savanorių mentoriai ir koordinatoriai, kurie sudaro galimybes „saugiai“ savanoriauti, t.y. kuria erdvę savanoriškos veiklos aptarimui ir patyrimo refleksijai bei mokymuisi.

AKTYVAUS DALYVAVIMO PRINCIPAS.

JS programoje dalyvaujantys jauni asmenys rezultatų pasiekia pirmiausia savo aktyvumo dėka. Aktyvumo siekiama skiriant laiko asmeninio patyrimo įvardijimui ir suvokimui. Kai reikia, grupės susitikimų ir išvažiuojamųjų seminarų metu kuriamos dirbtinės situacijos naujo patyrimo įgijimui, pateikiant praktinę ir teorinę medžiagą aktyviam aptarimui. Aktyvus dalyvavimas priimančiose organizacijose reiškiasi didesnės atsakomybės prisiėmimu savanoriškuose darbuose ir asmeninių savanorio idėjų įgyvendinimu kartu su kitais savanoriais bei organizacijos darbuotojais. Aktyvus dalyvavimas savanorių grupės veikloje reiškiasi pilnu įsitraukimu į dalyvavimą grupės susitikimuose, dalinį jų organizavimą ir bendradarbiavimą išvažiuojamųjų seminarų programos parengime. Savanorių koordinatorius su kitais vadovais skatina kiekvieno dalyvio aktyvumą ir sudaro galimybes aktyviam dalyvavimui atvirai bei neformaliai bendraudamas.

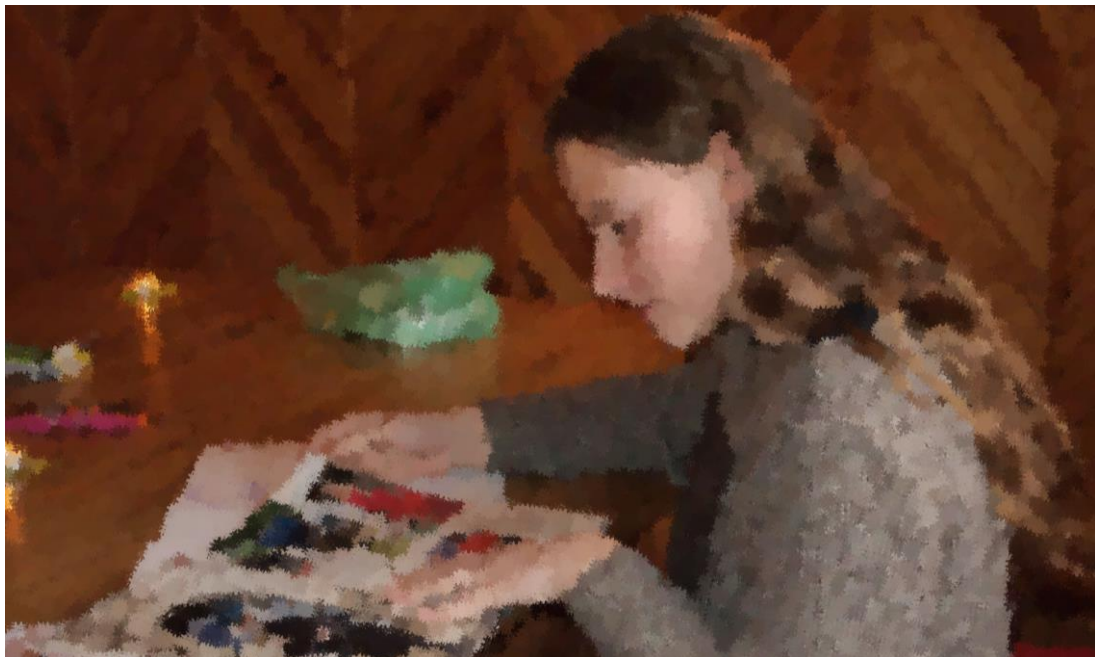

VISUMOS (HOLISTINIS) PRINCIPAS

JS programoje remiamasi visuminiu požiūriu į jauną asmenį, ugdymo(si) tikslus ir darbo metodus, t.y. neignoruojami nei **jausmai**, nei **protas**, nei **fiziologija**. Ugdymo metu įgytą patirtį siekiama susieti su tikrove. Ugdymo proceso metu (grupės susitikimuose ir išvažiuojamuose seminaruose) derinami emociniai, fiziniai, intelektiniai metodai, užtikrinantys visuminį asmenybės ugdymąsi. Metodų įvairovė numatoma taip pat:

- pagal dalyvių skaičių: visa grupė, mažos grupelės, darbas porose ar trise, individualus darbas;
- pagal specifiką: kūrybiniai, kognityviniai, simulaciniai, emociniai, santykius atskleidžiantys, įsijautimą skatinantys ir kiti metodai;
- pagal temas: socialines, asmenybines, egzistencines, grupines ir t.t.

Metodų įvairovė palaiko grupės dinamiką, paryškina tolimos ir artimos sąveikos kaitą, leidžia jauniems žmonėms dalyvauti pilnavertiškai.

ATVIRO IR NEFORMALIAUS BENDRAVIMO PRINCIPAS

JS programoje dalyvavimas yra saugi erdvė, kurioje jaunas žmogus gali būti savimi, dalindamasis gyvenimo patirtimi, atverdamas ir savo silpnąsias puses, nebijodamas suklysti ir pripažinti savo klaidų. Savanorių koordinatoriaus ir mentoriaus laikysena JS programos savanorio atžvilgiu yra lygiavertė ir įgalinanti jaunuolį mokymosi procesui. Savanorių mentorius JS programoje yra ir ugdytojas, kuris ne tik pripažįsta jaunuolių ugdymosi rezultatus šioje programoje, bet taip pat kuria ir išnaudoja įvairius momentus mokymuisi. Iššūkius, su kuriais susiduria mentorius (ugdytojas) santykiyje su savanoriais, galima apibudinti klausimais „Kada įsiterpti?“, „Kada mokyti?“ ir „Kada atsitraukti?“. Kitaip sakant, savanorių mentorius turi būti sąmoningas pasirinkdamas veikimo būdus ugdymo(si) procese. Vienas iš didžiausių išteklių mentoriui yra pati savanorių grupė. Lygiavertis ir atviras bendravimas su savanorių grupe leidžia kartu kurti ugdymosi rėmus. Tai įgalina grupę išgyventi sunkumo, iššūkio, pasitikėjimo ir konstruktyvumo procesus, mokantis kiekvienam savanoriui asmeniškai priimti ir spręsti konfliktus atvirai, kurie atveda į pasitikėjimo lygmenį. Neformalus ir atviras bendravimas remiasi realiu savęs vaizdu, kai vadovas dalijasi su savanoriais savo viltimis, svajonėmis, rūpesčiais, baimėmis ir kitais išgyvenamais jaismais. Tai leidžia kurti pasitikėjimo santykį ir realiu gyvenimu besiremiantį ugdymą, nenuvertinant besimokančių savanorių ir jų autentiškų patirčių.

II. Jaunimo savanorystės programos TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

JS programos TIKSLAI

JS programos dėmesio centre yra savanoriai su savo patirtimi savanoriškoje tarnyboje. Savanoriška pagalba paremti santykiai reikalauja iš pagalbinko asmenybės visapusiško pasiaukojimo, o santykius apmąščius ir įsisavinus, jie gali tapti asmenybės veidrodžiu. JS programa suteikia asmeninės orientacijos ir pozicijos pasirinkimo galimybę, o taip pat galimybę vystyti veiklos perspektyvas profesinėje, socialinėje ir asmeninėje gyvenimo srityje. T.y. skatina kiekieną savanorį prisiimti asmeninę atsakomybę už savo veiksmus mąstyti ir veikti proaktyviai.

Pagrindinis JS programos tikslas –
ASMENINĖ IR SOCIALINĖ EMANCIPACIJA.

“Yra darbų, kurie labai reikalingi visuomenei, tačiau nėra lėšų už juos atsilyginti finansiškai. Jei norime gyventi gražioje ir socialiai teisingoje šalyje, turime išmokti atlikti darbus savanoriškai.”

Iš interviu su savanore Rugile, VŠĮ „Socialinio veiksmo“ archyvas

JS programoje vyksta **emancipuotos asmenybės vystymosi procesas tarpusavio sąveikoje su kitais asmenimis**. Emancipacija šioje programoje suprantama kaip išsilaisvinimas:

- Iš *nepagrįstų išorinių apribojimų*. Jaunas asmuo jaučiasi galintis imtis atsakomybės, bet kai kuriose situacijose pervertina savo pasirengimą gyvenimui, o suaugusieji kartais linkę nepasitikėti ir nepagrįstai riboti jauno asmens galimybes. Išlaisvėjimas iš nepagrįstų išorinių apribojimų reiškia pastangas sušvelninti šį galimą konfliktą. Jaunimo neformalaus ugdymo dėka savanoriaujančiam asmeniui suteikiama saugi erdvė pajusti ir išbandyti savo realias galimybes, o jį supančiai aplinkai atvirai priimti besikeičiantį, stiprėjantį jauną žmogų.
- Iš *nepagrįstų vidinių apribojimų*. Jaunas asmuo, stokodamas asmeninės patirties remiasi tėvų, autoritetų, tradicijų suformuotomis vertybėmis. Išlaisvėjimas iš nepagrįstų vidinių apribojimų, (nesuvoktų vertybių, baimių, kompleksų) reiškia ne vertybių kaip tokių atsisakymą, bet jauno žmogaus vertybių formavimąsi asmeninės patirties pagrindu, kuomet atsirenkamos ir patikrinamos vaikystėje įdiegtos vertybės, o taip pat ir atsiranda galimybė priimti naujas vertybes.

Emancipacija nėra vien tik išsilaisvinimas iš tam tikrų vidinių ir išorinių apribojimų, bet ir naujas atsakomybės suvokimas, kuris **jaunuolį veda**:

- Link *atsakomybės už savo gyvenimą*. Tai reiškia jauno asmens sąmoningą apsisprendimą dėl savo norų bei tikslų ir savarankiškas pastangas siekiant jų įgyvendinimo.
- Link *prasmingo savęs realizavimo*. Tai reiškia jauno asmens galimybių realizavimą derinant asmeninius ir bendruomeninius (socialinius) tikslus.

“Savanorystę galite išmėginti daugybėje sričių, taip galite atrasti save ir įgauti naudingos patirties. Savanorystė yra gėris. Bet kokių atveju čia visi nugalėtojai.”

Iš interviu su Laura, VŠĮ „Socialinio veiksmo“ archyvas

JS programos sudaro galimybes savanorių asmenybės formavimuisi brandos link per:

- **asmeninės kompetencijos ir savo vertės įtvirtinimą ir raišką** – asmeninių gabumų ir galimybių įvertinimą ir plėtojimą, vertybių perkainavimą ir požiūrio formavimąsi, refleksijos (savianalizės) gebėjimo ugdymą;
- **socialinės kompetencijos stiprinimą** – gebėjimo komunikuoti, bendradarbiauti, priimti sprendimus, valdyti konfliktus stiprinimą. Jautrumo sau ir kitiems skatinimą bei išankstinių nuostatų socialinėje srityje atsisakymą; Suvokus ir išgyvenus socialinį skurdą ir pagalbos reikalingumą, remiantis grupės patirtimi susitikimuose ir išvažiuojamuosiuose seminaruose, jaunas žmogus yra skatinamas ieškoti šio reiškinio priežasčių bei vystyti politines veiklos perspektyvas, įgyvendinant socialinį teisingumą ir atsakomybę. (Socialinis ir politinis švietimas).
- **Profesinės kompetencijos stiprinimą** – mąstysenos analizę, dvasinės brandos bei prasmės peiškos refleksiją;

Asmeninis jaunų suaugusiųjų dalyvavimas savanoriškoje socialinėje veikloje, neapsiribojant vien tik JS programa, yra vienu metu ir išeities taškas, ir šios idėjos plėtra, ir asmeninės ateities perspektyva. Tai atveria prosocialaus ir proaktyvaus požiūrio bei elgesio formavimąsi socialiniame ir asmeniniame gyvenime.

JS programos UŽDAVINIAI

Neformalaus ugdymo(si) procesas JS programos metu kaip ir kitokia jaunimo veikla remiasi savarankiškumo, savanoriškumo ir savivaldos principais.

JS programai keliami šie konkretūs uždaviniai:

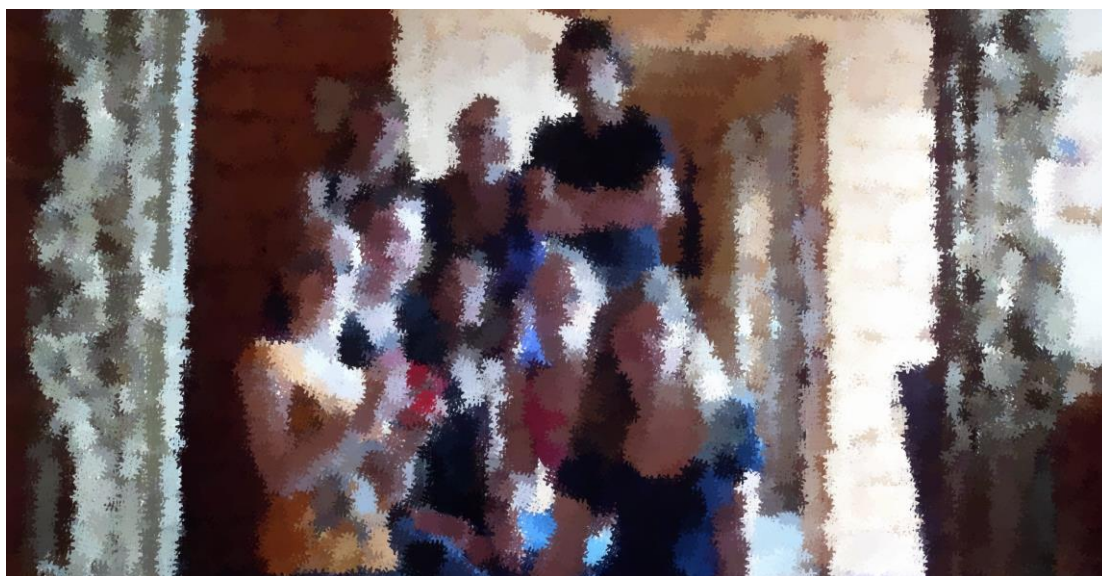
1. Socialinio aktyvumo atgaivinimas ir refleksija;
 - solidarumo jausmo pripažinimas ir išreiškimas, teikiant pagalbą silpnesniems asmenims;
 - asmeninio gyvenimo refleksija, svanoriškos patirties perspektyvoje.
2. Socialinės ir demokratinės kompetencijos įgijimas:
 - mokymasis priimti demokratinus sprendimus;
 - atsakomybė už asmeninius, individualius sprendimus;
 - sugebėjimų rasti kompromisą ir spręsti konfliktines situacija, atsisakant kategoriškų mąstymo struktūrų, ugdymas;
 - mokymasis realizuoti integracijos į visuomenę modelį;
 - mokymasis ir dalijimasis grupėje bendraamžiams aktualiomis dilemomis;
 - konkrečių komunikacijos pavyzdžių ir strategijų perėmimas, sprendžiant įvairias problemas;

“Galiu spėti, jog savanorystė kiekvienam asocijuojasi su skirtingais įgūdžiais, tačiau man tai nemokama savęs tobulinimo mokykla... Pačius protingiausius, aktyviausius ir gabiausius jaunuolius būtent savanoriaudamas ir sutikau.”

Iš interviu su savanoriu Vydūnu, šaltinis: <http://www.patria.lt/lt/musumatymai/savanorystes-nauda-ateiciai-arba-kaip-savanoryste-pakeicia-zmogu.html>
3. Refleksijos įgūdžių ugdymas asmeniniame ir visuomeniniame kontekste:
 - asociacijos laisvė, nugalint (įveikiant) išmoktas, nusistovėjusias normas;
 - asociacijos, susijusios su priešasčių poveikio priklausomybių ir sisteminių ryšių atpažinimo ir įvertinimo klausimais.
4. Kultūrinių – kūrybinių gabumų vystymas ir stiprinimas sąryšyje su jaunimo kultūros specifika:
 - tematinio darbo metodinis akcentavimas;
 - kultūrinio – kūrybinio pagrindo pasiūla (kūrybinės dirbtuvės, projektiniai darbai).

III. Jaunimo savanorystės programos STRUKTŪRA

JS programoje savanoriai suburiami į grupes, kurioje dalyvių skaičius rekomenduojamas 7-20 jaunų suaugusiųjų. JS programos trukmė vienai grupei numatoma ne mažiau nei 3 mėnesiams ir ne ilgiau nei 12 mėnesių, t.y. vieneriems metams. Plečiant šią programą būtų sveikintina, jog savanoriai galėtų savanorystės laikotarpiu išvykti į kitą miestą, miestelį ar kaimą ir programos rėmuose apgyvendinimas, maitinimas, kelionė ir ugdymui(si) reikalingos išlaidos būtų kompensuojamos. Tokiu būdu programoje užtikrinamas ilgalaikės ir intensyvios savanoriškos veiklos balansas su neformalioju ugdymu(si).

JS PROGRAMOJE VEIKIANČIOS ORGANIZACIJOS

JS programoje veikia įvairios organizacijos, kurios vadinamos **koordinuojančiomis ir priimančiomis organizacijomis**. Šie vaidmenys pasiskirstomi pagal atsakomybes savanoriškoje programoje.

Koordinuojanti organizacija – tai savanorišką programą jaunimui koordinuojanti organizacija (KO), kurios pagrindinės atsakomybės yra bendradarbiauti su priimančiomis organizacijomis, pakviesti jaunuolius į dalyvavimą programoje ir vykdyti neformalųjį ugdymą(si) su jaunuoliais. Išskaidant pagrindines atsakomybes galima įvardinti taip:

Su priimančiomis organizacijomis

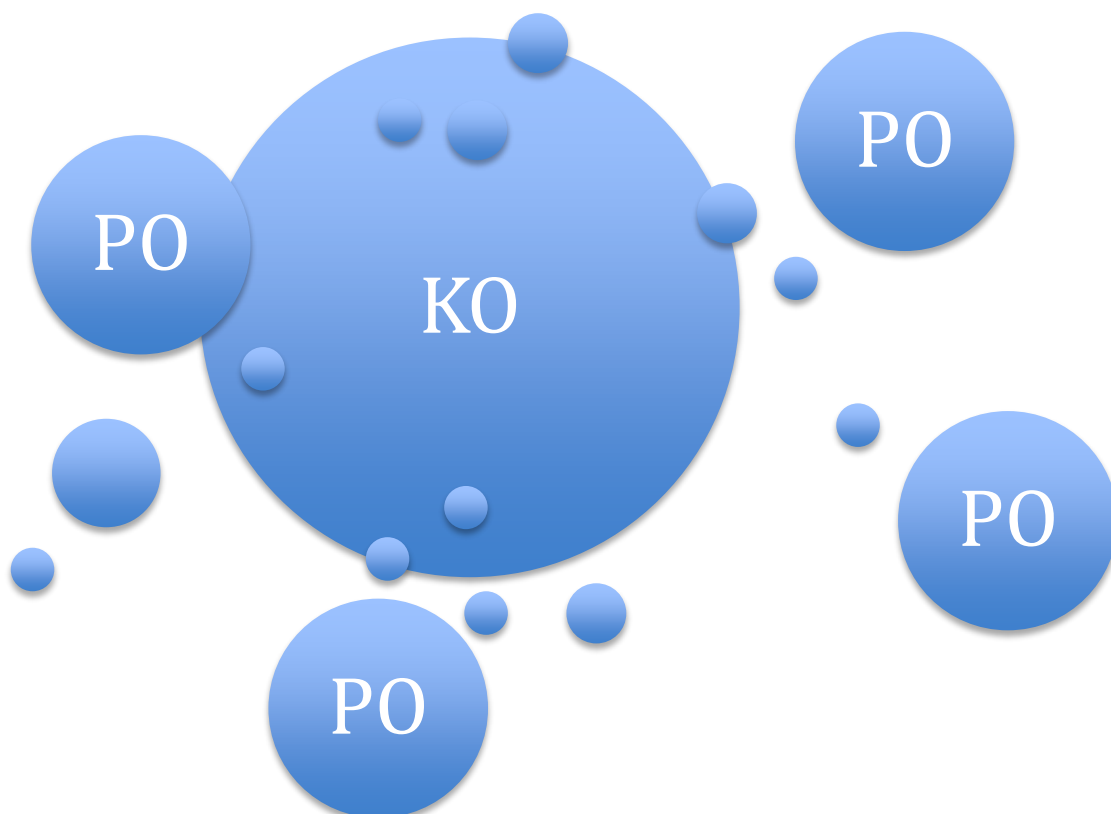
- Surasti priimančias organizacijas ir padėti joms pasiruošti savanorių priėmimui;
- konsultuoti organizacijas iškilus klausimams ar nesutarimams su savanoriais;
- padėti išlaikyti jaunuolių motyvaciją savanoriškai veiklai;
- kartu įsivertinti savanoriškos veiklos procesą ir numatyti ateinančias veiklas

Su jaunuoliais

- skleisti informaciją apie programą platinant ją tarp jaunų žmonių, potencialių programos dalyvių;
- rengti informacinius JS programos susitikimus jauniems žmonėms programai prasidedant;
- organizuoti ir vesti neformaliojo ugdymo(si) išvažiuojamuosius seminarus jaunų savanorių grupei;
- organizuoti ir vesti grupės susitikimus;
- konsultuoti savanorius iškilus įvairiems klausimams;
- padėti įsivertinti savanoriškos veiklos patirtį;
- suteikti dalyvavimo programoje pažymėjimą.

Priimanti organizacija – tai tokia organizacija, kurioje jaunuolis savanoriauja. Priimančios organizacijos (toliau PO) pagrindinė atsakomybė – savanoriškos veiklos organizavimas ir pagalba savanoriui ją atliekant. Savanoriškos veiklos organizavimas susideda iš savanoriškos veiklos aprašo bei savanoriškos veiklos planų, atsakingo asmens darbui su savanoriais suradimo, susitikimų su jaunuoliais organizavimo ir pravedimo savanoriškai veiklai aptarti organizacijos viduje.

Dažniausiai koordinuojančių organizacijų pakanka po vieną didesniame mieste/regione, tuo tarpu kiekviena koordinuojanti organizacija bendradarbiauja su daug (nuo kelių iki keliasdešimt) priimančių organizacijų, kuriose savanoriauja jaunuoliai. Grafiškai galima būtų pavaizduoti taip:

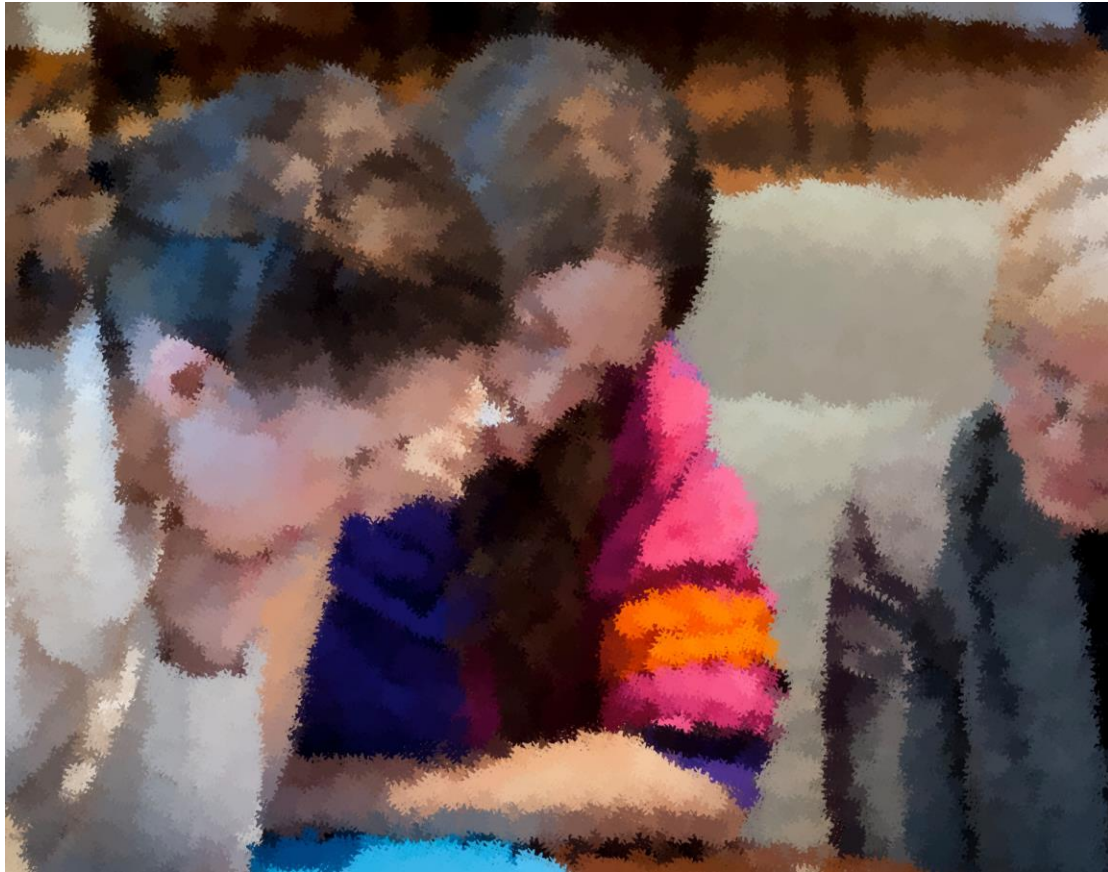

Schema Nr.7. Koordinuojanti organizacija ir priimančiosios organizacijos

Tokiu būdu koordinuojanti organizacija gali formuoti jaunuolių, savanoriaujančių skirtingose priimančiose organizacijose, grupę, neformaliojo ugdymo(si) procesui. Neformalųjį ugdymą(si) grupėje praturtina savanoriškos veiklos patirtys, išgyvenamos skirtingose priimančiose organizacijose ir aptariamose grupės susitikimų bei neformaliojo ugdymo(si) seminarų metu.

JS PROGRAMOJE VEIKIANTYS VAIDMENYS

JSprogramos pagrindiniai vaidmenys yra **savanoris, savanorių mentorius (ugdytojas) ir kuratorius**. Savanorių mentorius yra koordinuojančios organizacijos darbuotojas, kuris palydi savanorį ir rūpinasi savanorio neformaliojo ugdymo(si) procesu bei priemonėmis, užtikrinančiomis šio ugdymo(si) raišką. Savanorių kuratorius yra organizacijos, kurioje savanoris užsiima veikla, darbuotojas, arba ilgametis savanoris, padedantis savanoriui suprasti organizaciją ir jos veiklą, priimti atsakomybes, įsiliesti į vykdomas veiklas ir inicijuoti asmenines idėjas šioje organizacijoje.

Savanoris. Savanoris – tai 16-29 metų jaunuolis, kuris dalyvauja programoje. Savanoriai dirba po 20 valandų ir daugiau kiekvieną savaitę pasirinktoje socialinės veiklos įstaigoje. Savanoriška veikla įgyvendinama priimančioje organizacijoje ir savanoris bendrauja su kuratorium bei mentorium. JS programoje savanoris dalyvauja trijuose trijų dienų trukmės neformaliojo ugdymo(si) išvažiuojamuosiuose seminaruose (viso 9 dienos) ir taip pat kas savaitiniuose susitikimuose atvejų analizei ir savanoriškos veiklos refleksijai.

Kuratorius darbo vietoje padeda savanoriui įsitraukti į savanoriškos veiklos specifiką, atlikti numatomas savanoriškas veiklas ir inicijuoti asmenines iniciatyvas. Kuratoriaus veikla su savanoriu susideda iš tokių darbų - prieš priimant savanorį sudaromas savanoriškos veiklos planas ir paruošiamas organizacijos taisyklių ir normų aprašas. Savanoriams renkantis organizaciją kuratorius pristato organizaciją ir galimas veiklas joje. Savanoriui pradėjus veiklą kuratorius padeda savanoriui susiplanuoti numatomas savanoriškas veiklas, pasirūpina reikalingomis priemonėmis ir padeda įsitraukti į organizacijos kasdienybę. Kuratorius yra tas organizacijos atstovas, kurį

savanoris informuoja apie savo neatvykimą ligos ar kitais rimtais atvejais ir į kurį savanoris kreipiasi turėdamas klausimų apie atliekamos veiklos specifiką. Taigi kuratoriaus pagrindinė veikla yra skirta tam, kad savanoris prasmingai ir efektyviai atliktų savanorišką veiklą organizacijoje.

Mentorius (ugdytojas) palydi ir konsultuoja savanorius. Mentorius laikysena yra palydėti savanorius neformaliojo ugdymo(si) procese, remiantis JS programos metodiniais neformaliojo ugdymo(si) principais ir savanorio veiklos patirtimi. Mentorius palydėjimas susideda iš konsultacijų, grupės susitikimų ir neformaliojo ugdymo(si) seminarų rengimo bei jų vedimo.

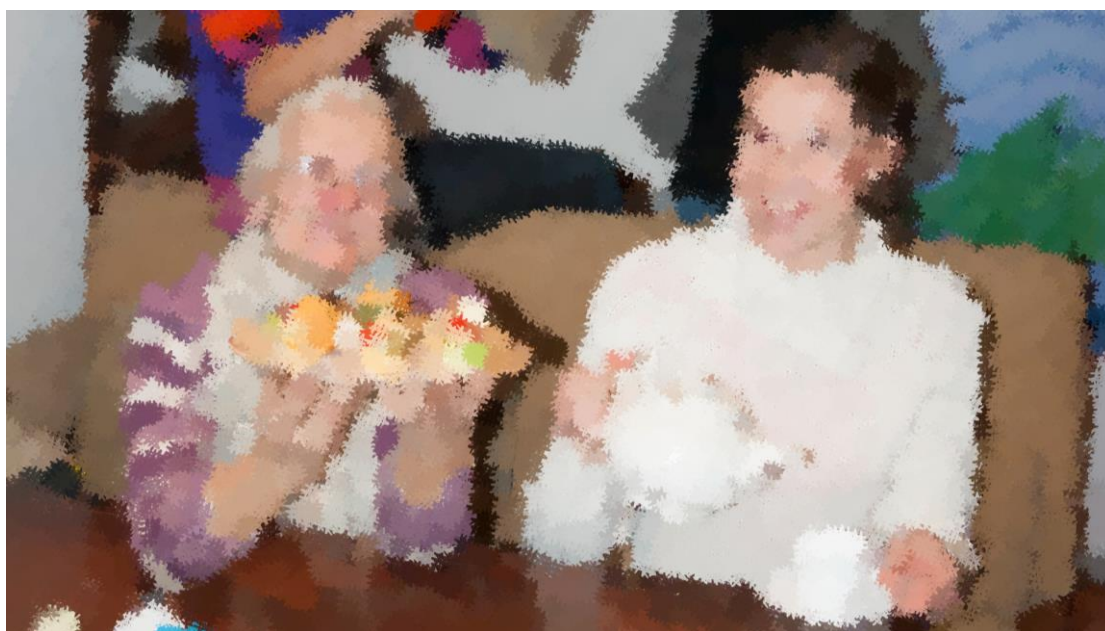
JS PROGRAMOS VEIKLOS

Savanoriška veikla.

Savanoris įsipareigoja ilgalaikiai intensyviai savanorystei vienoje iš priimančių organizacijų. T.y. mažiausiai 3-ims mėnesiams kiekvieną savaitę savanoriškai veiklai skirti ne mažiau 20-ies valandų. Programos rėmuose savanoriui siūloma įsipareigoti 6-iems, 9-iems ar 12-ai mėnesių. Savanorystės laikotarpį rekomenduojama pasirinkti atsižvelgiant į asmenines galimybes bei priimančios organizacijos, kurioje norima savanoriauti, poreikius, pvz., organizacijos poreikiai - laikinųjų namų veikla vasaros metu stipriai susilpnėja ir organizacija neturi savanoriui pasiūlyti jokios veiklos; savanorio galimybės - savanoris norėtų savanoriauti 9 mėnesius, bet planuoja stoti į aukštąją mokyklą ir jo mokslai prasidės anksčiau, nei po 6 mėnesių. Kai savanoris, pasirinkęs 6 mėnesius savanoriauti, nori pratęsti dalyvavimą programoje ilgesniam laikotarpiui, jam siekiama sudaryti galimybes savanoriauti ilgesnį laikotarpį.

“Nustebau sužinojęs kokie įdomūs ir šaunūs tie neregijai, turintys tiek optimizmo, gerų minčių, ko pritrūksta kai kuriems sveikiems žmonėms. Per visą savanorystės laiką nuolatos turėjau veiklos, nereikėjo sėdėti kėdėje ir suptis, todėl ir laikas greit ir smagiai prabėgo.”

Iš interviu su savanoriu Evaldu, šaltinis: <http://www.jauti.lt/savanorystes-galimybe-saves-ir-darbo-ieskanciam-jaunimui/>

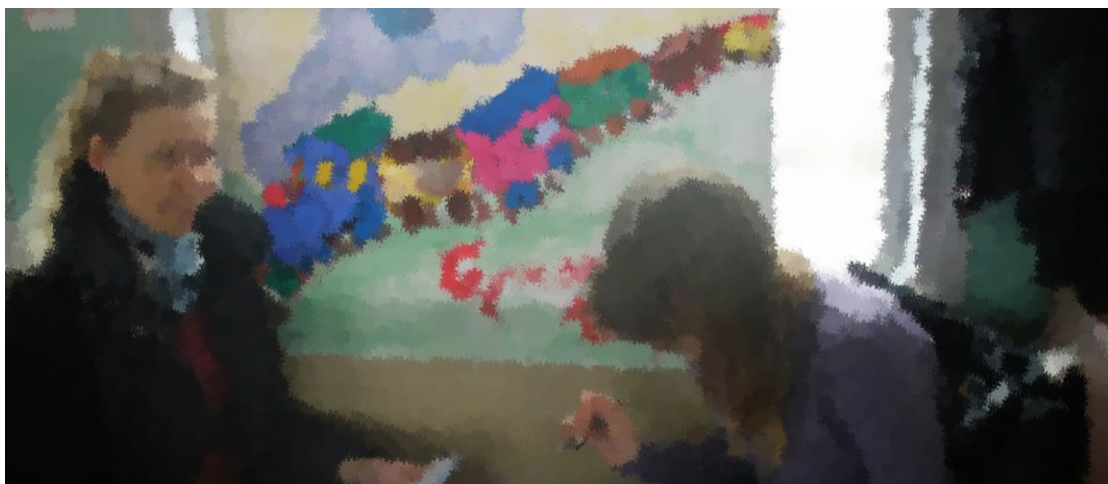
Konsultacijos

Pradžioje savanorystės JS programoje konsultacijų tematika yra susijusi su savanoriškos socialinės veiklos svarba:

- darbo formos ir metodai;
- santykiai su klientais;
- bendradarbiavimas su apmokamais darbuotojais arba savanoriais;
- konfliktinės situacijos;
- susitarimai ir jų keitimai;
- ir kitos...

Vėliau konsultacijos gali įtraukti ir savanoriams aktualius asmeninius klausimus (iš šeimos, profesijos asmenybinio augimo sričių), pvz.:

- kylantys gyvenimiški klausimai, susidūrus su kitų žmonių savigriovos rezultatais;
- teisingumo ir gyvenimo prasmės klausimai, išgyvenant įvairias situacijas su socialinę pagalbą gaunančiais asmenimis;
- studijų ir profesinės veiklos pasirinkimo klausimai;
- asmeninio augimo ir vertybių perkainavimo klausimai;
- ir kiti...

Grupės susitikimai

Programos metu siūloma kas savaitę arba dvi organizuoti grupės susitikimus vakarais, kurių trukmė būtų nuo 2 iki 4 valandų. Tokie susitikimų vakarai įgalina savanorius užmegzti kontaktus vieniems su kitais, dalintis patirtimi, kurti ilgalaikius santykius grupėje ir prasmingai praleisti laisvalaikį. Grupės organizuojami vakarai – susitikimai skirti grupei priklausantiems jauniems žmonėms, kurie užsiima savanoriška veikla programos rėmuose. Už grupės vakarų – susitikimų turinį atsako JS programos mentorius ir pati grupė. JS programos mentorius planuoja, organizuoja, paruošia ir veda grupės susitikimą metodiškai. Grupė dalyvauja, inicijuoja, siūlo temas, o esant pasitikėjimo ir konstruktivumo fazėms gali patys suplanuoti ir vesti susitikimus, kuriuose mentorius tampa vienas iš dalyvių.

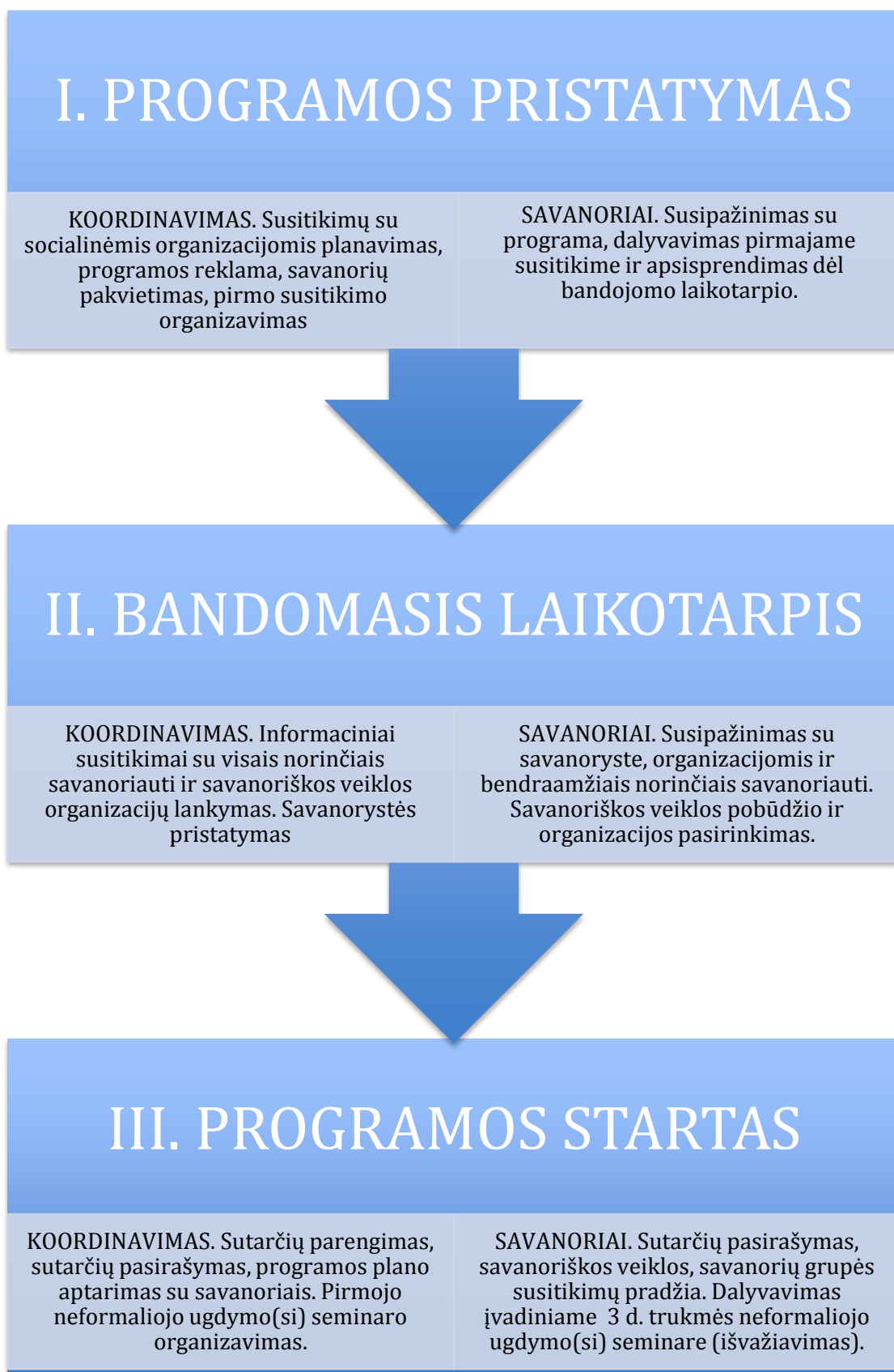

Neformaliojo ugdymo(si) seminarai

JS programa siekia ugdyti jauną suaugusįjį pagal įvardintus tikslus, remiantis pagrindiniais neformaliojo ugdymo(si) principais, ugdymo(si) pagrindu naudojant savanoriškos veiklos patirtį. Šioje programoje siekiant įgalinti ugdymui(si) savanoriškos veiklos išgyvenimo etapus ir grupės procesą yra numatomi 3 neformaliojo ugdymo(si) išvažiuojamieji seminarai – įvadinis, vidurio apžvalgos ir bagiamasis. Kiekvieno seminaro trukmė numatoma ne mažiau, nei 3 dienos, o esant galimybėms būtų sveikintina kviesti dalyvius ir į 4-5 dienų išvažiuojamuosius seminarus. Taip pat seminarų tikslas yra ne tik reflektuoti ir įsivardinti įgyjamą patirtį, bet ir išgyvenant grupės procesą bręsti asmenybiškai. Todėl programoje numatomi seminarai yra išvažiuojami, kuomet dalyviai nenutrūkstamai gali dalyvauti ne tik suplanuotose programos veiklose, bet ir išgyventi vakarais neformalų grupės gyvenimą ir tokiu būdu įsigalinti kartu su vedančiais kurti tolimesnę programą. Kaip tai įgyvendinama plačiau aprašoma pristatymo dalyje.

IV. Jaunimo savanorystės programos PROCESAS

Schema Nr.8. Jaunimo savanorystės programos procesas

IV. PROGRAMOS EIGA

KOORDINAVIMAS. Grupės susitikimai (kas 1-2 sav.), individualios konsultacijos (pagal poreikį), antrojo neformaliojo ugdymo(si) seminaro organizavimas.

SAVANORIAI. Savanoriška veikla, dalyvavimas susitikimuose ir vidurio apžvalgos 3 d. neformaliojo ugdymo(si) seminare (išvažiavimas). Asmeninių idėjų įgyvendinimas savanoriškoje veikloje ir savanorių grupėje.

V. PROGRAMOS PABAIGA

KOORDINAVIMAS. Įsivertinimo su savanoriais ir organizacijomis organizavimas. Trečiojo neformaliojo ugdymo(si) seminaro organizavimas ir grupės bei asmeninio mokymosi įsivertinimo pravedimas.

SAVANORIAI. Atsisveikinimas su bendradarbiais organizacijose ir jų klientais, jei yra. Mokymosi įsivertinimas organizacijoje ir su mentorium. Dalyvavimas baigiamajame 3 d. seminare (išvažiavimas).

VI. PROGRAMOS ĮSIVERTINIMAS

KOORDINAVIMAS. Susitikimų su savanoriškos veiklos organizacijomis iniciavimas, programos įsivertinimo organizavimas ir pravedimas. Programos įsivertinimas ugdytojų komandoje, rezultatų apibendrinimas ir rekomendacijų ateičiai numatymas.

V. SAVANORIŠKA VEIKLA

priimančiose organizacijose

Savanoriška veikla priimančiose organizacijose vyksta darbo dienomis arba savaitgaliais, priklausomai nuo specifinės organizacijos veiklos. Savanoriškos veiklos valandos nustatomos kiekvienos programos aprašyme, bet jaunimo savanorystė tampa tik tada programa, kai veikla yra pakankamai intensyvi, pvz., Jaunimo Savanoriškoje Tarnyboje savanorystei išsipareigojama skirti 20val. per savaitę, Europos Savanorių Tarnyboje - 35-40val. per savaitę. Taigi, kiekvienos programos sąlygose pateikiama, kokio intensyvumo savanorystė bus siūloma programoje dalyvaujantiems jaunuoliams. Bet kuriuo atveju, kai jaunimo savanorystė tampa atskira programa, siūlančia jauniems žmonėms neformalųjį ugdymą(sį), visuomet akcentuojamas savanoriškos veiklos intensyvumas. Kitaip, jei savanoriška veikla nėra pakankamai intensyvi, ji nesuteikia patirties neformaliajam ugdymui(si).

Priimančios organizacijos bendradarbiaudamos JS programoje (arba net keliose programose) savanorį priima ne kaip atsitiktinį pagalbininką, bet kaip patikimą bendradarbį vienoje ar kitoje organizacijos veiklos srityje. Čia pateikiame kelių organizacijų savanoriškos veiklos aprašymus jauniems žmonėms.

„Deividas yra vaikinąs turintis Dauno sindromą, tačiau tikrai nestokojantis gyvenimo džiaugsmo. Surengėme jam gražią šventę, išmokome groti ir dainuoti jo mėgstamiausią dainą „Dalia“, paruošėme vaišes. Į gimtadienį atvažiavo labai daug žmonių. Savo linksmumu jis tiesiog traukia žmones ir dėl to visur susiranda draugų. Smagiausia buvo matyti, kaip nuoširdžiai jis džiaugiasi viskuo, ką tik jam paruošėme, šoka kai jam dainuojame, ploja pamatęs užrašytą savo vardą... Tokios dienos įkvepia gyvenimo džiaugsmui ir norui kurti“

Iš interviu su savanore Rugile, VŠĮ „Socialinio veiksmo“archyvas

ŠV. KRYŽIAUS NAMAI

Tikslinė grupė su kuria dirbama: vaikai, senjorai, sunkiau gyvenime besiverčiantys žmonės, žmonės turintys priklausomybių.

Kokioms užduotims reikalingi savanoriai: budėti prie langelio: atsiliepti į skambučius, atidaryti duris atėjusiems, priimti ir atiduoti iš skalbyklos skalbinius, registruoti besikreipiančius pagalbos pas soc. darbuotojus, teisininkus, suteikti kitą informaciją. Nuo

10.00 iki 20.00 val. Galima rinktis savanoriui tinkamą laiką, nuo 1 iki daugiau valandų per dieną.

- Savanoriauti vaikų programoje – „Senamiesčio vaikai“. Padėti vaikams 8 - 16m. (ruošti pamokas, gaminti valgyti, su jais žaisti).
- „Didžiojo draugo programa“ – reguliariai susitikti su vienu iš vaikų ir būti jam vyresniu draugu.
- Savanoriauti grupės „Vargdienių šviesa“ susitikimų metu (penktadieniais).
- Vesti kompiuterinio raštingumo kursus senjorams, benamiams ir bedarbiams (savanoriui tinkamu metu).
- Vesti kalbų kursus senjorams, benamiams ir bedarbiams (savanoriui tinkamu metu).
- Laukiamos įvairios naujos iniciatyvos :)

VA CARITAS LAIKINIEJI NAMAI

Tikslinė grupė su kuria dirbama: Vienu metu laikinuosiuosenamuose apgyvendinama iki 70 žmonių. Čia taip pat veikia benamių dienos centras, kuriame kasdien apsilanko apie 50 žmonių.

Kokioms užduotims reikalingi savanoriai:

Savanoris, budintis savaitgaliais (11.00 – 17.00 val.), darbo dienomis (16.00 – 19.30 val.):

- Įleidžia ir išleidžia dirbančius laikinųjų namų gyventojus;
- Padeda administraciniuose darbuose.

Savanoris, budintis naktimis (vaikinams, 19.30 – 8.00 val.):

- Prižiūri tvarką aukštuose, įleidžia ir išleidžia laikinųjų namų gyventojus.
- Padeda išdalinti patalynę, maisto produktus.
- Palydi nakvynės namų gyventojus į socialines paslaugas teikiančias įstaigas, pas antstolius ir kitur.
- Kartu su gyventojais eina į Šv. Mišias (darbo dienomis nuo 18 val.).
- Organizuoja akcijas ir renginius nakvynės namuose.

- Rengia filmų peržiūras.
- Padeda prižiūrėti biblioteką.

Savanoris benamių dienos centre darbo dienomis (9.00 – 18.00 val.):

- Bendrauja su Benamių dienos centro lankytojais, dalyvauja užsiėmimuose, organizuoja bendras veiklas (rankdarbių grupė, savęs pažinimo grupė, protmūšis, maisto gaminimo grupelė ir t.t.). Dienos centras dirba nuo 8.00h iki 15.00 h. Pageidautina, kad dienos centro savanoris bent kartą per savaitę ateitų savanoriauti sutartu laiku ir skirtų tam 2-3 val. Esame atviri savanorių iniciatyvoms.
- Taip pat šiuo metu ieškome žmogaus, kuris mokėtų dirbti su medžiu ir galėtų padėti įrengti medžio dirbtuves, jose mokyti naudotis įrankiais, dirbti su medžiu.

BERNARDINŲ SOCIALINIŲ PASLAUGŲ CENTRAS

TikslinėS grupėS su kuriomis dirbama: Neįgaliųjų ir Vaikų dienos centrai.

Kokioms užduotims reikalingi savanoriai:

Su neįgaliaisiais dalyvauti meno užsiėmimuose: atviručių gamyba, fotografijų užsiėmimai, vėlimas iš vilnos, dailės terapija, aktyvūs sporto užsiėmimai, žaidimai, išvykos, savarankiškumo ugdymo užsiėmimai, dalyvavimas parapijos renginiuose, teatro užsiėmimai.

Vaikų dienos centre padėti ruošti pamokas, dalyvauti aktyviuose lavinamuosiuose žaidimuose, meno užsiėmimuose, prevenciniuose užsiėmimuose, išvykose.

Ir su neįgaliaisiais, ir su vaikais vasaros metu vykdomos savaitės trukmės stovyklos.

PAL. J. MATULAIČIO ŠEIMOS PAGALBOS CENTRAS

Tikslinė grupė su kuria dirbama: Vaikai ir jaunimas.

Kokioms užduotims reikalingi savanoriai:

Savanoriai dirbdami komandoje su centro darbuotojais ir kitais savanoriais organizuoja veiklas 2–12 metų amžiaus vaikams. Savanoris dalyvauja centro veiklose 20 val. per savaitę.

Galimos savanorio, dalyvaujančio veiklose su ikimokyklinio amžiaus vaikais (2-6m.), užduotys:

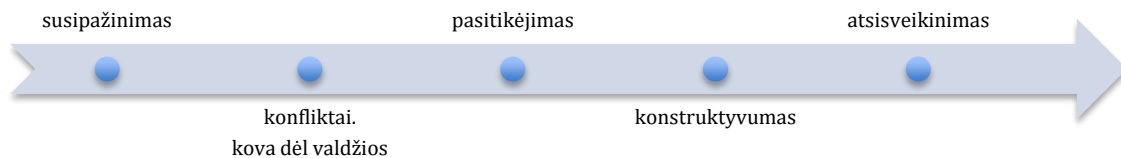
- Prižiūrėti vaikus – padėti jiems atėjus nusirengti, išeinant apsirengti, pavalgyti, susiruošti užsiėmimams lauke ir kt.
- Žaisti su vaikais. Žaidimai yra pagrindinė ir mėgstama vaikų veikla, kuri padeda vaikui patirti džiaugsmą, moko reikalingų socialinių įgūdžių, padeda lengviau užmegzti santykį ir rasti bendrą kalbą, susidraugauti.
- Kurti su vaikais – įtraukti juos į įvairius meninius (dailės, teatro, muzikos ir kitus) užsiėmimus, skatinti vaikus atskleisti bei ugdyti savo sugebėjimus. Čia savanoris turi daug erdvės saviraiškai bei dalinimuisi savo žiniomis ir gabumais.
- Pagelbėti darbuotojams ruošiant patalpas atitinkamai veiklai.
- Dalyvauti su vaikais grupinėje veikloje – savo pavyzdžiu skatinti vaikų tarpusavio bendravimą, pagarbą kitam žmogui.
- Dalyvauti bendroje darbuotojų ir kitų savanorių veikloje bei susitikimuose, vertinant ir planuojant tolimesnę veiklą. Taip užtikrinama, kad savanoris žinotų visą reikalingą informaciją apie dienos centro kasdieninę veiklą ir ateities planus.

Galimos savanorio, dalyvaujančio veiklose su mokyklinio amžiaus vaikais (6-12m.), užduotys:

- Veikla dienos grupės metu -pagalba vaikams pamokų ruošoje, menų, sporto, socialinių įgūdžių ugdymo ir kt. užsiėmimuose ir užsiėmimų vedimas.
- Pagalba organizuojant laisvalaikio užimtumo veiklas penktadieniais – išvykas į gamtą, muziejus, teatrą, žaidimų popietes, viktorinas, gimtadienių šventes ir kt.
- Vasaros bei mokslo metų atostogų metu pagalba organizuojant dienos išvykas bei stovyklas - programos kūrimas bei įgyvendinimas, darbas su vaikų grupele, techninė pagalba organizuojant veiklas.
- Dalyvavimas „Didžiojo draugo“ programoje. Programos esmė – Mažojo draugo (vaiko) ir Didžiojo draugo (savanorio) draugystė, kuri padeda vaikui labiau pasitikėti savimi, mokytis draugiškai bendrauti, perstebėti šalia esantį, atrasti ir išmokti naujų dalykų. Didysis ir mažasis draugai susitinka kartą per savaitę ir kartu praleidžia ne mažiau kaip dvi valandas.

VI. Savanorių GRUPĖS SUSITIKIMAI

Grupės susitikimai vedami atsižvelgiant į grupės fazes arba etapus. Grupės dinamikos fazes galima atpažinti per visą programos laikotarpį kaip ir kiekvieno susitikimo metu. Trumpai pristatomos grupės fazės žemiau:

Schema Nr. 9. Grupės dinamikos fazės

Grupės susitikimai remiantis grupės fazėmis gali būti skirtingi ir net turėti skirtingus tikslus:

- pirmuosiuose grupės susitikimuose pagrindinis tikslas yra **susipažinti** tarpusavy ir geriau pažinti organizacijas. Taip pat atrasti savo vietą grupėje ir sukurti bendravimo normas bei stilių;
- **konfliktų etape** pagrindinis tikslas kalbėtis apie kylančias įtampas tiek grupėje, tiek organizacijose. Saugi ir patikima grupei erdvė nėra ten, kur vengiama įtampos, o greičiau ten, kur galima įvardinti vidinius konfliktus, sudėtingus jausmus ir pan.;
- **pasitikėjimo etape** pagrindinis susitikimų tikslas formuojamas pagal grupės poreikius, norus ir iniciatyvas. Koordinatorius šioje fazėje yra daugiau pagalbininkas grupei ir mažiau iniciatorius, o grupė yra pajėgi pati organizuoti susitikimų veiklas;
- **konstruktyvumo etape** pagrindinis susitikimų tikslas yra kuo daugiau atsiskleisti grupėje ir įgyvendinti įvairias idėjas. Grupė gali būti resursų ir idėjų sklaidos vieta. Šiame etape dalyviai kuria bendrus projektus skirtingose organizacijose ir inicijuoja įvairias akcijas, kurios viena vertus siejasi su savanoriška veikla, kita vertus yra asmeninių gebėjimų ir savybių atsiskleidimo ir užtvirtinimo galimybė.
- **Atsisveikinimo etape** pagrindiniai tikslai yra orientuojami į asmeninį įsivertinimą bei savanoriškos veiklos įvertinimą. Grupės gyvenime ši

fazė skiriama grupės proceso peržvelgimui ir pagrindinių rezultatų įsivardijimui bei aptarimui. Atsisveikinimo etape grupė yra užbaigiama.

Keleto grupės susitikimų pavyzdžiai:

Vienas iš pirmų grupės susitikimų				
Laikas	Veikla	Mentorius	Grupė	Pastabos
18.00	Pirmasis susitikimo ratas, vardų pasikartojimas	Veda užsiėmimą, kuriame dalyviai susipažįsta.	Pasako savo vardą ir būdvardį, kuris prasideda iš vardo pirmos raidės, kiti pakartoja.	Metodų gali būti visokių, svarbu, kad pasirinktas metodas atitiktų grupės charakterį ir nuotaiką.
18.30	Gilesnis vienas kito pažinimas	Koordinatorius taip pat dalyvauja užsiėmime ir dalijasi apie save.	Dalyviai pasiskirsto į poras ir porose piešia vienas kitą, klausinėdami kuo daugiau vienas apie kitą ir pasakodami apie save.	
19.00	Dalijimasis	Koordinatorius moderuoja pasidalijimą ir dalyvauja pats	Dalyviai pristato vienas apie kitą pagrindinius 5 dalykus, kuriuos sužinojo piešdami ir bendraudami.	
20.00	Laisvas laikas	Koordinatorius pasiūlo vaišintis arbata ir pratęsti susipažinimą su tais, kuriuos pažįstam mažiausiai	Dalyviai neformaliai bendrauja.	
20.30	Atsisveikinimas	Prieš išsiskirstant koordinatorius pasiūlo pasidalinti, su koku jausmu išeinam iš susitikimo	Dalyviai keliais žodžiais įvardina jausmą, kurį išsineša iš susitikimo.	

Vienas iš pirmo mėnesio grupės susitikimų				
Laikas	Veikla	Mentorius	Grupė	Pastabos
18.00	Pirmasis susitikimo ratas	Pagrindinis klausimas: „su kokiais nuotykiais aš atėjau šiandien?“	Dalyviai pasidalija po vieną nutikimą einant į susitikimą	Jei dalyviai nedrąsiai jaučiasi, koordinatorius gali pradėti kalbėti ir įvardinti labai paprastą nutikimą, pvz., pasižymėjau bilietą troleibuse... ☺
18.30	Užsiėmimas „Aš organizacijoje“	Veda užsiėmimą, pasirūpina reikalingomis piešimui priemonėmis, leidžia ramiai, susikaupimą skatinančią muziką.	Visi dalyviai asmeniškai nupiešia organizaciją kaip namą ir save, kaip daiktą tame name.	Jei dalyviai šurmuliuja ir nėra nuotaikos susikaupimui, koordinatorius gali pasiūlyti dalyviams porose padėti vieni kitiems įvardinant savo vietą organizacijoje ir tik po to piešti.
19.00	Dalijimosi laikas	Padedą dalyviams dalintis savo peišiniais ir savo „vieta“ organizacijoje	Kiekvienas pasakoja apie save ir domisi kitų peišiniais	Jei dalyviams sunku pradėti kalbėti, koordinatorius gali pradėti pats arba paraginti pradėti kalbėti vieną iš dalyvių.
20.00	Arbatos gėrimas, vaišinimasis užkandžiais, pokalbiai (asmeniniai ir grupelėse)	Aktyviai dalyvauja pokalbiuose	Inicijuoja pokalbius, diskusijas arba tiesiog bendrauja	Pradžioje, kad dalyviai geriau susipažintų, rekomenduojama koordinatoriui pačiam inicijuoti bendravimą tarp dalyvių.
20.30	Atsisveikinimas	Koordinatorius inicijuoja atsisveikinimą	Dauguma skirstosi, kai kurie lieka tvarkyti patalpos	

Grupės susitikimas pasitikėjimo fazėje				
Laikas	Veikla	Mentorius	Grupė	Pastabos
18.00	Pirmas susitikimo ratas	Organizuoja pirmąjį ratą taip, kad dalyviai galėtų dalintis asmeniškumais apie save.	Kiekvienas dalyvis pasirenka iš žurnalo iškirptą nuotrauką, kuri atspindi dabartinę jo nuotaiką, grupei ją pristato ir papasakoja, kodėl taip jaučiasi.	Gali būti parinktas ir kitoks metodas, svarbu, kad būtų sudarytos sąlygos dalyviams dalintis asmeniškais išgyvenimais, nei iki šiol.
18.30	Atvejo analizė	Pristato atvejo analizę ir ją moderuoja.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Visi dalyviai keliais sakiniais pristato savo atvejus iš savanoriškos veiklos; 2. Grupė pasirenka vieną atvejį analizei; 3. Išsamus pasirinkto atvejo pristatymas; 4. Klausimai apie atvejį, siekiant daugiau įsigilinti ir suprasti atvejį; 5. Atvejo interpretacija svarstant, kaip aš elgčiausi, jei būčiau tokioje situacijoje, kokias asociacijas tai 	Susitikimo vedančiajam labai svarbu išlaikyti aiškias atvejo analizės taisykles, kad grupė neįsiveltų į diskusiją, nes atvejį pristatantis asmuo tam tikra prasme atsiveria ir diskusija gali pažeisti asmens pasitikėjimą ir atvirumą.

			<p>man sukelia;</p> <p>6. atgalinis ryšys iš „atvejo savininko“ – kaip jam dabar atvejis atrodo.</p>	
20.00	Atsisveikinimas	Koordinatorius inicijuoja atsisveikinimą.	Kiekvienas dalyvis prieš išeidamas pasidalija su kokiomis mintimis ir jausmais išsėina iš šio susitikimo.	Po atvejo analizės svarbu, kad kiekvienas turėtų erdvės pasakyti kaip jaučiasi, nes didžiausias dėmesys skiriamas atvejo „savininkui“, tačiau kiti dalyviai iš atvejo analizės dažnai taip pat daug gauna ir yra svarbu tai įvardinti.

Grupės susitikimas atsisveikinimo fazėje

Laikas	Veikla	Mentorius	Grupė	Pastabos
18.00	Pirmasis susitikimo ratas	Jeigu grupėje yra iniciatyva, tuomet iš grupės gali kilti idėja kaip vyksta pirmasis ratas. Jei ne, tuomet paprastai pasisveikinimas.	Dalinasi mintimis apie prabėgusį laiką ir kaip jaučiasi artėjant savanorystės pabaigai.	Programos pabaigoje dažniausiai dalyviai patys yra aktyvūs ir inicijuoja pokalbio būdą.
18.30	Atsisveikinimo planavimas	Pristato atsisveikinimo svarbą ir jo lygmenis – atsisveikinimas su globojamais asmenimis, su įstaigos darbuotojais ir su pačia veikla.	„Minčių lietaus“ metodo pagalba surašo visas idėjas, kaip galima atsiveikinti.	
19.00	Asmeninis	Sudaro sąlygas	Asmeniškai	Visus sprendimus

	darbas	asmeniniam darbui (įjungia ramią muziką ir yra šalia, jei reiktų pasikonsultuoti).	susiplanuoja laiką – kada ir su kuo norėtų atsisveikinti ir iš anksčiau surašytų idėjų pasirenka labiausiai jam tinkamas atsisveikinimui. Taip pat nusprendžia, ar atsisveikins atskirai su globojamais asmenimis ir įstaiga, ar kartu ir t.t. Suplanuojama atsisveikinimo eiga ir data.	dalyviai priima patys. Jei reikia, juos konsultuoja programos vadovai. Toks pasiūlymas kyla iš to, kad savanorystės pabaigoje jie patys geriausiai žino kaip norisi atsisveikinti, o kiti gali padėti, jei kyla klausimų.
20.00	Dalijimasis rate	Moderuoja pasisakymus.	Kiekvienas dalyvis trumpai pristato kaip numato savo atsisveikinimą įstaigoje ir kiti, jei turi minčių ir jei pristatantis pageidauja, pasidalija savo pastabomis apie numatytą atsisveikinimą.	Svarbu prižiūrėti, kad tai nevirstu dar vienu gausiu “minčių lietumi”, klausančiųjų pastabos turėtų būti orientuotos tik į konkretaus dalyvio pristatymą, o ne į apibendrintus atsisveikinimus.
20.30	Atsisveikinimas	Dalyvių palaikymas atsisveikinimo organizavime.	Dalyviai atsisveikindami įvardija, kas kitų atsisveikinimuose jiems patiko labiausiai.	

VII. Neformaliojo ugdymo(si) seminarai

Neformaliojo ugdymo(si) seminarai yra išdėstyti taip, kad padėtų savanoriams konstruktyviai išgyventi ir ugdyti(s) savanoriškos veiklos etapuose. **Savanoriškos veiklos etapai**, remiantis ilgalaikės savanorystės tyrimais, dažniausiai vyksta šia eiga:

Schema Nr. 10. Savanoriškos veiklos etapai

Sumišimas

Tai pirmasis savanorio išgyvenamas etapas atėjus į organizaciją savanoriauti – tuomet kyla daug klausimų, tvyro neapibrėžtumo jausmas, daug kas neaišku nei apie organizaciją, nei apie savo vaidmenį organizacijoje. Šiame etape savanoriai ieško savo vietos ir ko nors, į ką jie gali atsiremti, kas padėtų jiems susiorientuoti.

Šiame etape savanoriui reikia kuo daugiau aiškumo, pristatymo, parodymo ir įvedimo. Didelė pagalba savanoriui, kai šio etapo metu vyksta organizacijos pristatymas ir pirmasis išvažiuojamas neformaliojo ugdymo(si) seminaras savanoriams.

Euforija

Šis etapas siejamas su pirminiu savanorio įsitvirtinimu – gal dar ir nėra aiškus savanorio vaidmuo arba iki galo nėra išsikristalizavusios funkcijos, bet savanoris jaučiasi labai gerai. Jo jausmams įtaką daro pirmųjų baimių ir nerimo įveikimas, susiorientavimas organizacijoje ir jos siūlomose veiklose, santykių užmezgimas, pirmųjų iššūkių įveikimas ir savęs įvertinimo jausmas „aš galiu“.

Dirbant su savanoriu dėmesį reiktų skirti didesniai savanorio įgalinimui, leidžiant jam išbandyti vis daugiau atsakomybės reikalaujančias užduotis. Tuo pačiu reikia ir „pasaugoti“ savanorį, nes šiame etape jis gali prisiimti sau per

dideles užduotis, vedamas emocinio išitraukimo ir tinkamai neįvertinęs esamos situacijos. Jei tai nėra aptariama su savanoriu, ši patirtis gali turėti įtakos motyvacijos sumažėjimui.

Pasyvumas, rutina.

Šiame etape savanorio motyvacija ima silpnėti dėl savanoriškos veiklos kasdieniškumo, įprastumo, atsiradusios tam tikros rutinos. Savanoriui vis mažiaubelieka iššūkių ir jis susiduria su apatija. Dažnai šiame etape ima atrodyti, kad savanoriška veikla neturi prasmės, niekas vis tiek nesikeičia, ar savanoriaujama, ar ne ir pan. Savanoris šiame etape gali pradėti nebeateiti į organizaciją, ieškoti priežasčių, kurios leistų atsisakyti prisiimtos atsakomybės ir pan.

Dirbant su savanoriu svarbu atrasti būdus, kurie padėtų savanoriui parodyti jo veiklos indėlį ir svarbą. Tam tikslui šio etapo metu skiriamos individualios konsultacijos, grupiniai susitikimai ir išvažiuojami neformaliojo ugdymo(si) seminarai.

Priėmimas

Šis etapas – tai pats produktyviausias savanoriškos veiklos laikotarpis. Nors emocine prasme šis etapas nėra toks entuziastingas kaip euforija, tačiau konstruktyvaus darbo ir atsakomybės, dalijantis darbais organizacijoje, prasme šis etapas yra labai svarbus. Savanoris gali prisiimti didelės atsakomybės reikalaujančias užduotis ir jas iki galo įgyvendinti. Jam būtina nedidelė pagalba ar asmeninis palaikymas, savanoris yra pajėgus bendradarbiauti ir palaikyti lygiavertį santykį. Jei palygintume šį etapą su davimo ir gavimo proporcijomis, tai šiame etape savanoris gali duoti daugiausiai ir nejausdamas didelės būtinybės tiek pat daug gauti atgal. Savanoris šiame etape nebeidealizuoja organizacijos, bet ir nenuvertina jos. Jis atitinkamai priima organizacijos veiklą, darbuotojus, klientus ir veikia joje pagal savo galimybes.

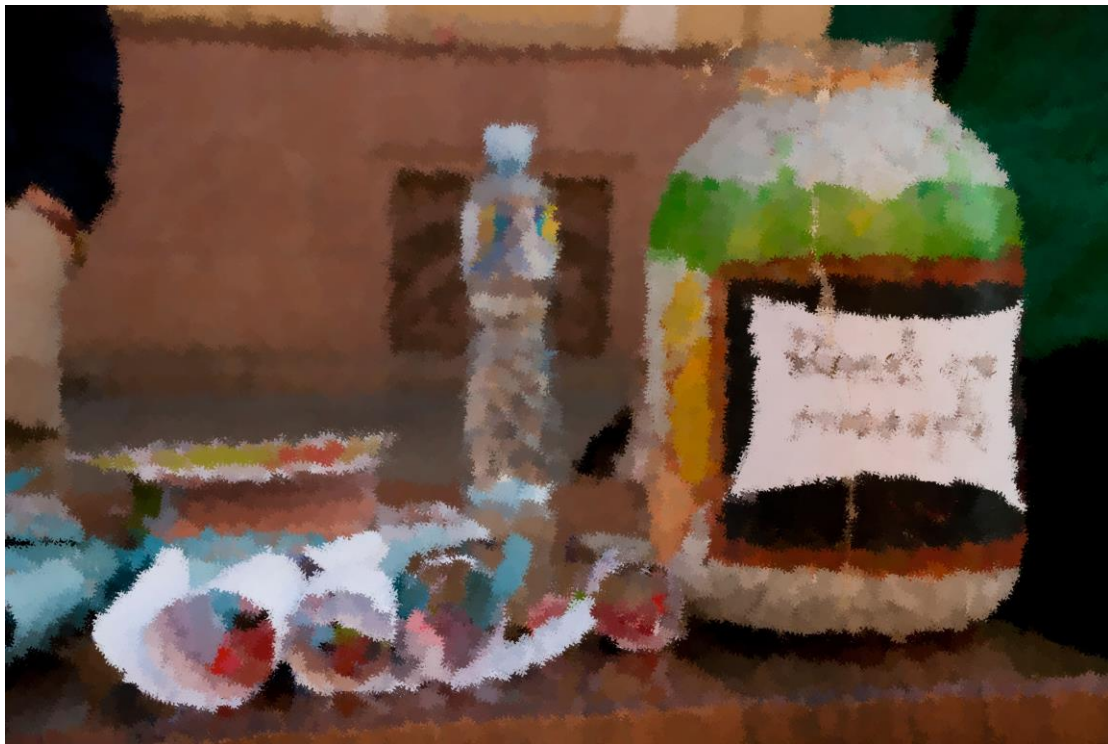
Atsakomybės perdavimas savanoriui ir pasitikėjimas juo yra pagrindinės palaikymo ir palydėjimo gairės. Bendradarbiavimas ir iniciatyvos skatinimas, savanorio projektų įgyvendinimas ir pan. ir yra pagalba savanoriui, nes galimybė

įgyvendinti idėjas ir pasiekti užsibrėžtus tikslus yra vienas iš svarbiausių laimėjimų savanorystės metu.

Įvertinimas, užbaigimas

Šiame etape savanoris gali išgyventi liūdesį ir išsiskyrimą su organizacija. Ir nors tai kelia nemalonius jausmus, šis etapas toks pat svarbus, kaip ir kiti etapai. Savanoriškos veiklos procesui artėjant į pabaigą dėmesio skyrimas atsisveikinimui yra būtinas santykių su savanoriu užbaigimui, veiklos įsivertinimui. Atsisveikinimas su savanoriu visais atžvilgiais gali būti aiškus „taško padėjimas“. Šiame etape yra pats laikas įvardyti svarbiausius savanoriškos veiklos momentus, ugdymo(si) rezultatus, savanorystės indėlį ir, jei reikia, išsakyti kritiką vieni kitiems, suteikti atgalinį ryšį.

Baigiant JS programą su kiekvienu dalyviu reikalingas savanoriškos veiklos įvertinimas, nuveiktų darbų įvardijimas ir pasidžiaugimas jais, padėkojimas už skirtą laiką, jėgas ir t.t. Socialinėje savanoriškoje veikloje būtina atsisveikinti ir su klientais, kad jie taip pat galėtų išsakyti savo jausmus bei mintis savanoriams. Galiausiai, po įvertinimo, padėkojimo ir pasidžiaugimo yra svarbu atsisveikinti ir su grupe, kad išsiskyrimas būtų suvoktas ir priimtas.

Įvadinis neformaliojo ugdymo(si) seminaras, kuris organizuojamas po bandomojo laikotarpio, yra skirtas grupės formavimui ir gilesniam savanoriškos veiklos pažinimui. Jis savanoriams padeda įveikti sumišimo ir euforijos etapus. Žemiau pristatomas vienas iš įvadinio seminaro programos variantų.

ĮVADINIO NEFORMALIOJO UGDYMO(SI) SEMINARO PROGRAMA			
Laikas	I diena Grupės formavimas	II diena Savanorystė – kas tai?	III diena Asmeninis ugdymasis
9.00	Atvykimas	Asmeninio kelio į savanorystę piešimas: - vaizduotės kelionė; - piešimas. Dalijimasis nupieštais asmeniniais keliais (visoje grupėje, jei ji nedidelė; išsiskiriant į dvi grupes, jei grupė didesnė nei 10 žmonių).	Savianalizė remiantis EST „Youth Pass“ kompetencijomis.
10.30	Kavos ir arbatos pertrauka	Kavos ir arbatos pertrauka	Kavos ir arbatos pertrauka
11.00	Užsiėmimas „Kamuoliukas”. Užsiėmimas „Aklas trikampis”. Abiejų užsiėmimų aptarimai.	Savanorystės išsamus pristatymas – teisės ir pareigos, davimas ir gavimas, meilė ir atsakomybė ir t.t.	Kūrybinis darbas – „Asmeninio augimo medis”, su lūkesčiais sau, savanorystei ir vieni kitiems. Pasidalijimas grupelėse.
13.00	Pietų pertrauka	Pietų pertrauka	Pietų pertrauka
14.00	Užsiėmimas „Šokolado upė”	Užsiėmimas „Aklo vedimas” ir jo aptarimas	Kito seminaro temos kūrybinis pasirinkimas grupėje.
16.00	Kavos ir arbatos pertrauka	Kavos ir arbatos pertrauka	Kavos ir arbatos pertrauka
16.30	Grupės taisyklės. Seminarų tikslai. Grupinis upės piešimas.	Darbas grupelėse pagal tikslines, kurioms padedama – apsikeitimas lūkesčiais, nerimu, galimais darbo metodais ir priemonėmis.	Seminaro užbaigimas ir įvertinimas.
18.30	Dienos refleksija (naudojant	Dienos refleksija	Atsisveikinimas

	grupinį piešinį)		
19.00	Vakarienė	Vakarienė	Išvykimas
21.00	Stalo žaidimai	Bendruomeniniai šokiai	

Nuotraukoje pristatomas momentas iš užsiėmimo „Šokolado upė“

Vidurio apžvalgos neformaliojo ugdymo(si) seminaras, kuris organizuojamas įpusėjus savanoriškai veiklai (kai programos trukmė 6 mėnesiai – po 3-jų mėnesių, kai programos trukmė 9 mėnesiai – po 4-5 mėnesių, kai programos trukmė 12 mėnesių - po 6-ių mėnesių). Pagrindinis šio seminaro tikslas – padėti savanoriams įsivertinti savo veiklą, atrasti naujus motyvacijos tikslus ir išsikelti savanorystės ir neformaliojo ugdymo(si) tikslus. Žemiau pristatomas vienas iš vidurio apžvalgos seminaro programos variantų.

VIDURIO APŽVALGOS NEFORMALIOJO UGDYMO(SI) SEMINARO PROGRAMA			
Laikas	I diena Savanorystės analizė	II diena Grupės tema	III diena Grupės tema
9.00	Atvykimas	Pasirinkta grupės tema – „PASITIKĖJIMAS SAVIMI IR KITAIŠ“. Šia tema dirbama abi likusias seminaro dienas. Užsiėmimai „Vaikščiojimas debesimis“ ir „Laisvas kritimas“. Užsiėmimų aptarimas ir analizė, ko reikia pasitikėjimui.	Asmeninis koliažas, tema „Mano pasitikėjimo žemėlapis“. Pasidalijimas grupelėse, analizuojant ir pasakojant apie piešinius grupėje.
10.30	Kavos ir arbatos pertrauka	Kavos ir arbatos pertrauka	Kavos ir arbatos pertrauka
11.00	Atvejų analizė „Forum teatro“ metodika	Pasitikėjimo rato piešimas ir pasidalijimas trijulėse. Pasitikėjimą kitais skatinančių veiksnių įvardijimas ir pristatymas grupiniam pasitikėjimo ratui.	Pasitikėjimo savimi sąsajos su pasitikėjimu kitais – teoriniai impulsai. Komforto, iššūkio ir panikos zonų tarpusavio sąveika.
13.00	Pietų pertrauka	Pietų pertrauka	Pietų pertrauka
14.00	Atvejų analizė „Forum teatro“ metodika.	Vaidmenų užsiėmimas „Bendruomenė“	Pasitikėjimo auginimo planas, siejant jį ir su savanoriška veikla.
16.00	Kavos ir arbatos pertrauka	Kavos ir arbatos pertrauka	Kavos ir arbatos pertrauka
16.30	Likusio savanorystės laiko peržvelgimas ir norimų įgyvendinti idėjų	Vaidmenų užsiėmimas „Bendruomenė“	Seminaro užbaigimas ir įvertinimas

	planavimas.		
18.30	Dienos refleksija	Dienos refleksija	Atsisveikinimas
19.00	Vakarienė	Vakarienė	Išvykimas
21.00	Kūno judesio užsiėmimai	Filmo „Noliečiamieji“ („Intouchables“) peržiūra ir aptarimas	

Nuotraukoje pristatomas momentas iš atvejo analizės „Forumo teatro“ metodika

Baigiamasis neformaliojo ugdymo(si) seminaras organizuojamas paskutinį programos mėnesį. Jo pagrindiniai tikslai – įsivertinti dalyvavimą programoje ir atsisveikinti grupėje vieniems su kitais. Žemiau pristatomas vienas iš baigiamojo seminaro programos variantų:

BAIGIAMOJO NEFORMALIOJO UGDYMO(SI) SEMINARO PROGRAMA			
Laikas	I diena	II diena	III diena
9.00	Atvykimas	Asmeninio projekto, ateitį siejant su dalyvavimo programoje patirtimi, kūrimas ir aprašymas.	Laiško būsimiems savanoriams rašymas. Įvedimas į mandalos piešimą.
10.30	Kavos ir arbatos pertrauka	Kavos ir arbatos pertrauka	Kavos ir arbatos pertrauka
11.00	Sugrįžimas į seminarą, piešiant prabėgusio laiko traukinį. Pasidalijimas grupelėse.	Projekto komandų susibūrimas ir įgyvendinimo planų aptarimas.	Mandalos piešimas
13.00	Pietų pertrauka	Pietų pertrauka	Pietų pertrauka
14.00	Atvejų analizė naudojant santykių iliustravimo metodą (dveiose grupėse).	„Aš“ prieš apsisprendžiant savanoriauti ir „Aš“ dabar – kūrybinis darbas piešiant medį. Pasidalijimas grupelėse	Atsisveikinimas su programa ir grupe, simbolinis mandalos sudėginimas.
16.00	Kavos ir arbatos pertrauka	Kavos ir arbatos pertrauka	Kavos ir arbatos pertrauka
16.30	Atvejų analizė naudojant santykių iliustravimo metodą (dveiose grupėse).	Tęsiamas pasidalijimas grupelėse. „Medalių“ su pažymėjimais išdalijimas ir įteikimas su pačių savanorių įsivardintais pasiekimais.	Seminaro užbaigimas ir įvertinimas
18.30	Dienos refleksija	Dienos refleksija	Atsisveikinimas
19.00	Vakarienė	Vakarienė	Išvykimas
21.00	Grupės albumo darymas	Grupės atsisveikinimo šventinis vakaras	

Nuotraukoje pristatomas momentas po mandalos piešimo užsiėmimo

Visi neformaliojo ugdymo seminarai siekia tam tikrų tikslų, kurie yra numatyti prieš įgyvendinant programą, tačiau seminarų programa rengiama atsižvelgiant į grupės poreikius, savanoriškos veiklos raidą ir į tuometines aktualijas. Tad metodiškai ir tematiškai seminarai gali kisti ir net rekomenduojama, kad būtų keičiami. Šie pavyzdžiai gali pristatyti kaip, kokia eiga ir kokiais metodais remiantis tai galima daryti, tačiau tai neturėtų apriboti programos ugdytojų rengiant ir kuriant neformaliojo ugdymo(si) seminarus.

VIII. NEFORMALIOJO UGDYMO(SI) METODAI SUSITIKIMAMS IR SEMINARAMS jaunimo savanorystės programai

Šiame skyriuje pateikiami metodai naudojami JS programos seminarų metu kaip pagalba refleksijai ir asmeniniam ugdymui(si). Jų eiliškumas ir pasirinkimas priklauso nuo JS programos koordinatoriaus ir vadovų grupės, kurie dirbdami su grupe gali atsakingai ir tinkamai parinkti tuo momentu aktualiausius metodus.

SOCIALINIAI SIMULIACINIAI METODAI

Užsiėmimas „Aklo vedimas“

Tikslas – patirti savanorystės teikiamą jautrumą šalia esančiam asmeniui ir ugdyti pasitikėjimą vienas kitu.

Sąlygos – grupės dydis 10-18 asmenų, didelė patalpa (arba erdvė lauke), kur nebūtų pašalinių, kurie gali juoktis arba imti klausinėti stebėdami dalyvaujančius. Čia svarbu susikaupti. Gali groti tyli muzika.

Priemonės – 5-9 skarelės (kitokie raiščiai ant akių), didelis popieriaus lapas, markeriai.

Eiga

Kad dalyviai susikauptų siūloma visiems užsimerkti ir pabandyti įsivaizduoti, kaip jaučiasi aklas žmogus: kaip jis gyvena, kaip jis apsiperka, kaip jis bendrauja, kaip jis keliauja ir t.t.

Po to visi dalyviai susiskirsto arba suskirstomi poromis. Jaunimui gali pasirodyti įdomus šis susiskirstymo poromis metodas: užsimerkus ištiesti dešinę ranką rate ir siekti kito žmogaus (ne kaimyno) rankos ir su ja susikibti. Susikibus rankomis atsimerkiama ir pamatoma, kas su kuo poroje bus šiame užsiėmime. Poroje nusprendžiama, kas pirmas 20 min. bus vedlys, o kas akklasis ir pastarajam užrišamos akys šalikų arba skarele. Akklasis gali kalbėti, judėti, tik negali matyti. Vedlys gali matyti ir judėti, bet negali kalbėti (jis yra kaip nebylys). Užduotis vedliui – parodyti ir paskatinti patirti kuo daugiau pasaulio nematančiajam. Akląjį vesti galima tik liečiant jį ar kaip nors kitaip skatinant pažinti, bet nekalbant ir nesiekiant kokiais nors garsais apipavidalinti pasivaikščiojimo. Tai svarbu ne tik atrandant kitus komunikacinius būdus (ne tik kalbą), bet ir poros susikaupimui. Prabėgus 20 min. apsikeičiama – buvęs vedlys tampa akluoju, o buvęs akklasis – vedliu. Apsikeitimo metu negalima kalbėti, tiesiog raištis perrišamas kitam porininkui ant akių ir jis patiki save dabartiniam vedliui. Svarbu dalyvius perspėti, kad šis užsiėmimas neturi tapti kokių nors netikėtų kliūčių akklajam kūrimu ar aklojo stūmimu į netikėtas, kartais ir pavojingas situacijas. Patyrimą bandoma skatinti per paprastų daiktų ir pojūčių pažadinimą, o ne sąskaitų suvedimą. Šiame užsiėmime svarbu susikaupimas ir atidumas vienas kitam.

Po užsiėmimo skiriama laiko aptarimui, siekiant išgirsti kiekvieną:

- Kaip kiekvienas iš dalyvių jautėsi atlikdamas vedlio ir aklojo vaidmenis.
- Kas buvo priimtina, kas buvo keista, ką naujo atrado savyje ir partneryje?
- Koks yra pasaulis, kai ko nors trūksta – kalbos, regėjimo ir pan.?
- Kas yra svarbu norint padėti kitam? (rekomenduojama užrašyti)
- Ko nereikėtų daryti, kai nori padėti? (rekomenduojama užrašyti)

Užsiėmimas turi trukti apie 1 val. laiko, nes aptarimo ir apibendrinimo dalis yra ne mažiau svarbi nei patyrimo.

Nuotraukoje momentas iš užsiėmimo „Aklo vedimas“

Užsiėmimas „Ženk žingsnį į priekį“ (parengtas naudojant metodinį leidinį: „Kompasas. Žmogaus teisės“).

Tikslas – įsijausti į įvairias socialines grupes, kurioms gali būti reikalinga pagalba. Įsijautimas skatina ne smerkimą „patys kalti dėl savo situacijos“, o atsivėrimą ir gilinimąsi į kiekvieno asmens situaciją. Užsiėmimas skatina supratimą ir gilinimąsi į situaciją: kaip atsitiko, kad tam tikra socialinė grupė visuomenėje užima tokią padėtį bei ką aš daryčiau, jei man taip nutiktų.

Sąlygos– reikalinga didesnė patalpa, kad visi dalyviai galėtų sustoti į eilę neliesdami vienas kito. Patalpoje sukurkite ramią atmosferą tyliai grojant ramiai muzikai. Grupės dydis – iki 20 asmenų. Jei norėtumėte taikyti užsiėmimą didesnei grupei, tuomet aptarimą reiktų daryti dvejose grupelėse.

Priemonės – muzikos grotuvas, rami muzika, kortelės dalyviams (galima atsispausdinti lentelėje nr. 7 pateikiamas korteles), vieta atsisėsti ratu po užsiėmimo.

Paprašykite dalyvių sustoti eile ir išlaikyti tylą iki užsiėmimo pabaigos. Dalyviams, sustojusiems į eilę kambario gale, išdalinkite korteles su vaidmenimis ir paprašykite neatskleisti kitiems, kokius vaidmenis jie gavo. Pasiūlykite dalyviams prisėsti ten, kur stovi (jei švaru ant grindų. Jei ne, iš anksto paruoškite) ir paskaitykite gyvenimo istoriją, kurią jie gali iliustruoti ir pritaikyti sau pagal gautą vaidmenį.

- Kokia buvo jūsų vaikystė? Kokio tipo name jūs gyvenote? Kokius žaidimus žaidėte? Kokio pobūdžio darbus dirbo jūsų tėvai?
- Kokia dabar yra jūsų kasdienybė? Su kuo jūs bendraujate? Kur leidžiate laisvalaikį? Ką jūs veikiate ryte, per pietus, vakare?
- Koks dabar jūsų gyvenimo būdas? Kur jūs gyvenate? Kiek pinigų užsidirbate kas mėnesį? Ką veikiate laisvu laiku? Kaip praleidžiate atostogas?
- Kuo jūs džiaugiatės ir ko jūs bijote?

Dabar paprašykite dalyvių atsistoti į eilę taip, kad vienas kito nelieštų rankomis. Jūs skaitysite teiginius ir dalyviai, jei sutinka su teiginiu - žengia žingsnį į priekį, o jei nesutinka su teiginiu - lieka stovėti savo vietoje.

Teiginiai:

- Jūs niekada neturėjote finansinių sunkumų. Jūs turite namus su telefono linija ir televizija.
- Jūs jaučiate, kad jūsų kalba, religija ir kultūra yra gerbiamos toje visuomenėje, kurioje gyvenate.
- Jūs jaučiate, kad jūsų nuomonė socialiniais ir politiniais klausimais yra svarbi ir į jūsų požiūrį yra išsiklausoma. Kiti žmonės konsultuojasi su jumis jiems svarbiais klausimais. Jūs nebijote būti sustabdytas gatvėje policijos. Jūs žinote, kur reikėtų kreiptis patarimo ar pagalbos, jei jums jos reikėtų.
- Jūs niekada nesijautėte diskriminuojami dėl savo kilmės.
- Jūs turite visą reikalingą socialinę ir sveikatos apsaugą.
- Jūs galite išvykti atostogų kartą per metus.
- Jūs galite pasikviesti draugų pietauti į savo namus.
- Jūsų gyvenimas jums patinka ir esat puikiai nusiteikęs galvodamas apie savo ateitį.
- Jūs nebijote žurnalistų, kurie jus gali surasti, kad ir gatvėje.
- Jūs galite balsuoti rinkimuose.
- Jūs galite švęsti jums svarbias religines šventes.
- Jūs galite dalyvauti tarptautiniame seminare kitoje šalyje.
- Jūs nesibaiminate dėl savo vaikų ateities.
- Jūs jaučiate, kad jūsų žinios ir supratimas yra vertinami visuomenėje, kurioje gyvenate.
- Jūs galite savanoriauti socialinėje arba kokioje kitoje organizacijoje. Jūs esate gerbiamas bendraamžių, su kuriais norite bendrauti.
- Jūs norite ir toliau būti toks, koks esate.

Užsiėmimo aptarimo gairės:

- Kaip jautėtės galėdami žengti į priekį arba negalėdami to padaryti?
- Tie, kurie sparčiai žingsniavot į priekį, kuriuo momentu pastebėjot, kad dalis atsilieka?
- Kaip manot, kieno kokie vaidmenys? (šiek tiek paspėliojus atskleidžiami vaidmenys)
- Koks buvo jūsų vaidmuo ir kaip jame jautėtės? Dėl kokių priežasčių šis

vaidmuo buvo būtent toks?

- Ar šis užsiėmimas atspindi visuomenę, asmenis, kuriems reikalinga pagalba ir kaip?
- Ką svarbu žinoti, suprasti, priimti savanoriaujant su panašiais žmonėmis?

Užsiėmimo „Ženk žingsnį į priekį“ vaidmenys

Jūs esate bedarbė vieniša motina	Jūs esate ŽIV nešiojanti prostitutė
Jūs esate musulmonė mergina, gyvenanti su tėvais pabėgėlių centre, kurie yra itin religingi	Jūs esate bedarbė mokytoja, kuri gerai nemoka vietinės kalbos
Jūs esate išėjęs iš vaikų globos namų studentas, studijuojantis universitete	Jūs esate 24 metų pabėgėlė iš Afganistano
Jūs esate jaunuolis, norintis studijuoti kunigų seminarijoje	Jūs esate nelegalus imigrantas iš Malio
Jūs esate trylikametis ūkininko sūnus, gyvenantis mažame kaimelyje	Jūs esate kino sūnus, kuriam puikiai sekasi maitinimo srities verslas
Jūs esate septyniolikmetė romė (čigonė), mergina, kuri taip ir nebaigė pradinės mokyklos	Jūs esate trylikametė Amerikos ambasadoriaus dukra, šiuo metu gyvenanti Lietuvoje
Jūs esate vaikinai, turintis fizinę negalią ir galintis judėti tik su vežimėliu	Jūs esate atleistas pensininkas iš batų gaminimo įmonės
Jūs esate <i>Hip Hop'o</i> šokėjas, neturintis iš ko pragyventi	Jūs esate jauno aktoriaus, priklausomo nuo heroino, mergina
Jūs esate besilaukianti vieniša mama, neturinti kur gyventi	Jūs esate homoseksuali mergina
Jūs esate negalinti iš namų išeiti vieniša močiutė	Jūs esate benamis 27 metų jaunuolis
Jūs esate silpną protinę negalią turinti mergina, nebaigusi vidurinės mokyklos	Jūs esate bedarbis vyras, turintis priklausomybę nuo alkoholio

Užsiėmimas „Aš – senas“

Tikslas – įsijausti į seno žmogaus situaciją ir reflektuoti asmeninį gyvenimą senatvės perspektyvoje.

Sąlygos – grupės dydis – 10-18 asmenų, uždara patalpa, kurioje telpa visi dalyviai susėsti ratu.

Priemonės – grimo dažai, kosmetika, teptukai, kempinė, miltai, didelis pastatomas veidrodis, žvakė, skaros, kepurės, kiti persirengimui skirti drabužiai, popieriaus lapas, markeris.

Eiga

Vadovai dalyviams pademonstruoja kaip galima grimo, kosmetikos ir kitų priemonių pagalba pasendinti žmones – raukšlės išryškinamos susiraukiant ir kosmetiniu pieštuku paryškinant jas, paakiai papilkinami, lūpos išbalinamos, skruostų įdubimai paryškinami balsvai pilka spalva, plaukai padaromi žilais apibarstant juos miltais. Persirengiama tiek, kiek matomas atspindys veidrodyje – skarelės, kepurės, skaros, marškiniai, švarkai ir pan. Dalyviai pasiskirsto poromis ir „pasendina“ vienas kitą. Paprastai šis procesas yra linksmas, su daug kalbų, juoko ir nuostabos kaip gali pasikeisti veidas ir bendra išvaizda. Kai visi dalyviai nugrimuoti ir persirengę, ateina laikas susikaupti. Dalyviai susėda ratu ir vadovas pristato klausimus. Dalyviai, žiūrėdami į veidrodį, bandys atsakyti į klausimus ir tokiu būdu sau ir grupei papasakos apie save seną. Klausimai perskaitomi ir, užrašius ant popieriaus, pakabinami prie veidrodžio:

- Kiek man metų?
- Kur aš gyvenu?
- Ką aš veikiu?
- Su kuo aš susitinku?
- Kokia mano kasdienybė?
- Kas mane džiugina?
- Kas mane neramina?
- Kaip man atrodo mano jauno/s gyvenimas?
- Ko aš noriu sau palinkėti?

Veidrodis pastatomas patalpoje prie sienos, prie jo uždegama žvakė ir visi dalyviai susėda pusračiu aplink veidrodį. Kiekvienas dalyvis (iš eilės arba netvarkingai) prieina prie veidrodžio, atsėda prie jo taip, kad matytųsi veidas ir pečiai ir pradeda pasakoti apie save, remiantis aukščiau pateiktais klausimais. Nei vadovas, nei kiti dalyviai niekaip tame pasakojime nedalyvauja, tik klausosi. Papasakojęs apie save dalyvis prie veidrodžio gali

pasėdėti tiek, kiek norisi ir tuomet grįžti į savo vietą. Taip apie save papasakoja visi dalyviai. Kai pasakojimai pasibaigia, vadovas užpūčia žvakę, patraukia veidrodį ir pakviečia aptarimui.

Aptarimas. Dalyviai pakviečiami „išeiti“ iš senatvės ir nusiprausti (dažnai prieš nusiprausiant norisi pasidaryti bendrą nuotrauką). Aptarime svarbu įsivardinti įžvalgas, susiformavusias šiame užsiėmime – apie senatvę, apie globojamus senus žmones, apie save. Vadovas moderuoja aptarimą daug nestruktūruodamas ir leisdamas dalyviams pasidalinti įspūdžiais bei atradimais, leisdamas likti tyloje tiems, kuriems reikia daugiau laiko apmąstyti šią patirtį.

Jei yra tokių dalyvių, kuriuos giliai palietė šis užsiėmimas, svarbu pakalbėti su jais asmeniškai ir padėti įsivardinti jausmus.

SAVANORIŠKĄ VEIKLĄ ANALIZUOJANTYS METODAI

Motyvacijos savanoriškai veiklai testas

Nr.	Aš noriu savanoriauti...	Tinka
1.	...nes savanorystė suteikia progą turiningai praleisti laisvalaikį.	
2.	...nes man rūpi žmonės (ar kitas subjektas, į kurį nukreipta savanoriška veikla) ir likimas tų, kuriems suteiksiu pagalbą.	
3.	...nes man tai patarė daryti draugas / pažįstamas.	
4.	...nes tai padeda man labiau pasitikėti savimi.	
5.	...nes manau, kad svarbu padėti kitiems.	
6.	...nes nesvarbu, kaip blogai jaučiuosi, savanoriška veikla man padeda užsimiršti.	
7.	... kad įgaučiau daugiau su darbu susijusios patirties toje srityje, kuri mane domina.	
8.	... nes man svarbu tiesiogiai prisidėti prie tos srities, kuri rūpi.	
9.	... nes mano draugai ir (ar) kiti žmonės, kuriuos aš gerbiu, savanoriauja ar yra savanoriavę.	
10.	... nes tuomet nesijaučiu toks vienišas.	
11.	... nes savanoriaudamas galiu ugdyti tas kompetencijas, kurios bus reikalingos mano darbui.	
12.	... nes galiu pabėgti nuo savo asmeninių rūpesčių ir problemų.	
13.	... nes jaučiu, kad savanorystė gali padėti man užmegzti ryšius su įvairiais žmonėmis, kurių nesutikčiau įprastoje man aplinkoje.	
14.	... nes jaučiu gailėstį ir užuojautą žmonėms (ar kitiems subjektams, į kuriuos nukreipta savanoriška veikla), kuriems reikia pagalbos.	
15.	... nes matau, kad mano problemos ir sunkumai nublinksta prieš tuos, kuriems reikia mano pagalbos.	
16.	... nes tikiu, kad savanorystė gali padėti man susirasti darbą.	
17.	... nes tai geras būdas išmokti dirbti komandoje.	
18.	... nes per savanorišką veiklą aš galiu susirasti draugų.	
19.	... nes savo veikla noriu prisidėti prie nelygybės mažinimo mūsų visuomenėje.	
20.	... nes noriu pasisemti žinių iš patyrusių savanoriškos veiklos	

organizatorių.	
----------------	--

Taškų skaičiavimas

Dabar į kitą lentelę suvesk savo atsakymus: jei į teiginį atsakei „TAIP“, lentelėje prie teiginio numerio įrašyk 1. Jei parašei „NE“, tuomet į lentelę atitinkamoje vietoje įrašyk 0. Susumuok taškus ir palygink, kurioje grupėje surinkai daugiausia taškų. Perskaityk tos grupės aprašymą rezultatų skiltyje. Tikėtina, kad surinksi vienodą ar panašų taškų skaičių daugiau nei vienoje atsakymų grupėje. Tai tiesiog reiškia Tavo motyvų įvairovę.

1 atsakymų grupė		2 atsakymų grupė		3 atsakymų grupė		4 atsakymų grupė	
Teiginys	Taškai	Teiginys	Taškai	Teiginys	Taškai	Teiginys	Taškai
2		1		4		7	
5		3		6		11	
8		9		10		16	
14		13		12		17	
19		18		15		20	
Suma:		Suma:		Suma:		Suma:	

Rezultatai

1 atsakymų grupė: vertybių išraiška

Tau savanorystė savaime yra vertybė, o noras padėti kitam yra pagrindinė Tavo varomoji jėga. Tau svarbu būti aplinkoje, kur savanorių pagalba yra veiklos esmė. Tau reikia jaustis naudingam. Rinkdamasis savanorišką veiklą greičiausiai įvertinsi, kam ji naudinga ir ar tikrai Tavo pagalba reikalinga. Šioje motyvų grupėje taip pat labai svarbu kokiomis vertybėmis remiasi organizacija ir ar tos vertybės yra garsiai įvardytos. Taip pat ar organizacijos vertybės atitinka tavo asmenines vertybes. Jei taip, galėsi gražiai įsilieti į savanorišką veiklą ir būti svarbiu paramos šaltiniu. Jei ne, svarbu pamąstyti, ar tikrai pasiseks susiderinti. Jei vyrauja ši motyvų grupė, savanoriai gali būti labai geri pagalbininkai atstovaudami kieno nors teises ir siekdami padėti ribinėse situacijose. Savanorystės sritis galėtų būti ten, kur veikla orientuota į jautrias tikslines grupes, kurioms savanorių pagalba yra esminė (pavyzdžiui, socialiai atskirti žmonės, beglobiai gyvūnai ir kt.).

2 atsakymų grupė: socialinis prisitaikymas

Tikriausiai Tavo aplinkoje yra žmonių, kurie įsitraukę į savanorišką veiklą. Šių žmonių patirtis paskatino ir Tave pradėti savanoriauti. Savanoriaujant Tau taip pat svarbu ieškoti naujų socialinių ryšių – draugų, bendraminčių, su kuriais galėtum praleisti laisvą laiką. Galbūt neseniai pakeitei gyvenamąją aplinką ir ieškai naujų pažinčių? Tikėtina, kad patrauksi savanoriauti ten, kur jausi stipriausią ryšį su žmonėmis. Tau bus labai svarbi tarpusavio santykių atmosfera organizacijoje, ir, jei reikia, ieškosi būdų jai gerinti. Tikriausiai esi pasirengęs praleisti daugiau laiko su kolegomis savanoriais, nei kad to reikalaus savanoriška veikla. Savanoriškoje veikloje svarbu, kad galėtum pažinti žmones, bendrauti su jais ir kurti prasmingus santykius. Organizacijoje bus lengva, jei jie organizuoja seminarus, iškylas ar kitus savanorių laisvalaikio leidimo būdus.

3 atsakymų grupė: asmeniniai sunkumai

Padėdamas kitiems sprendi ir kai kuriuos sau aktualius gyvenimo klausimus: vidinių konfliktų, pasitikėjimo savimi, savivertės, vienatvės ir kt. Kokie tie klausimai yra geriausiai žinai tik Tu. Savanoriaujant Tau svarbu gauti aplinkos pripažinimą. Tai padės susikurti erdvę, kur jausies saugus ir galėsi atsiriboti nuo savo sunkumų. Taigi, didžiausia paskata savanoriauti – asmeniniai tikslai. Tikėtina, kad į savanorišką veiklą įsitrauksi tiesiog intuityviai suvokęs, jog tai gali būti ta vieta, kurioje pasijusi gerbiamas, saugus, pripažintas. Savanorystė gali padėti ištrūkti iš sunkumus lemiančios aplinkos. Pakeitus aplinką galima išbandyti įvairius savo elgesio modelius, pažvelgti į savo situaciją iš kitos perspektyvos. Puiku, kai savanoriška veikla vyksta mėgstamoje srityje, kuri dėl įvairių priežasčių buvo apleista, nes mėgstamu būdu padėdamas tiems, kuriems reikia pagalbos, pastebėsi daug gyvenimo džiaugsmo teikiančių dalykų.

4 atsakymų grupė: žinios

Turbūt pagrindinis motyvas savanoriauti yra galimybė tobulėti ir ugdytis rūpimoje srityje: ugdytis asmeninius gebėjimus, įgyti specifines tam tikros srities žinias, įgyti norimų įgūdžių ir pan. Savanoriavimas šioje atsakymų grupėje siejamas su Tavo esama ar būsima profesine veikla; galbūt net įžvelgi, kad tai, ką norėtum gauti savanoriaudamas, gali didinti Tavo įsidarbinimo galimybes. O gal

savanoriška veikla gali po tam tikro laiko virsti darbo vieta? Todėl, renkantis savanorystės vietą, svarbu įvertinti, ar konkreti organizacija gali suteikti pakankamai mokymosi galimybių ir ar ten bus tobulėti skatinančių iššūkių. Pavyzdžiui, jei studijuoji psichologiją, būti savanoriu „Jaunimo linijoje“ – gera psichologinio konsultavimo praktika. Arba jei domiesi gamta, iš arčiau ją pažinsi savanoriaudamas viename iš nacionalinių parkų. Svarbu, kad organizacija būtų savo srities ekspertė ir galėtų pasiūlyti ne tik veiklą, bet ir žinių bazę. Ilgalaikėje savanorystėje greičiausiai bus ir proga pasitobulinti seminaruose ar kursuose.

„Upė“ savanorystės link

Tikslas – peržvelgti asmenines dalyvių istorijas iki apsisprendžiant dalyvauti savanorystėje. Taip pat suteikti galimybę solidariai veikti kartu projektuose, remiantis tarpusavio pasitikėjimu, kylančiu iš gilesnio vienas kito pažinimo.

Sąlygos – pakankamai didelė patalpa, ant kurios grindų galima būtų gulėti. Pasitiesimui tinkantys paklotėliai/kilimėliai/čiužinukai.

Priemonės- pasiūlomos įvairios piešimo priemonės – didesni ir mažesni piešimo lapai (A4, A3 ir A2), kreidelės, pieštukai, vandeniniai dažai, guašas ir kt. Pristatomas įvadas į piešinius ir dalyviai piešia ant pasirinkto dydžio popieriaus lapo savo upę, kurioje simboliškai atsispindi įvykiai ir žmonės, vedę juos link savanorystės, kurioje jie apsisprendė būti.

Eiga

Meditacija. Žvelgdami iš dabartinės perspektyvos peržvelkime savo istorijas, kaip ir kas nutiko mūsų gyvenimuose, kad mes apsisprendėme savanoriauti. Prisiminkime tuos įvykius ir tuos žmones, dėl kurių mes supratome, jog norime savanoriauti. Tai gali būti ir mama, ir klasės draugas, ir kunigas, ir mokytojas, ir bet kuris kitas žmogus, kuris tiek vertybine prasme, tiek konkrečiais veiksmais mus skatino arba ir iki šiol skatina šiai veiklai. Taip pat svarbu prisiminti ir įvykius, tiek gerus ir linksmus, tiek skaudžius ir sunkius, dėl kurių mes susimąstėme, kad norime kažkam padėti. Pamažtykime, kur prasideda mūsų upė, kada prasideda, kuri veda savanorystės link. Pagalvokime, kokia ta upė – kokie posūkiai, kokia tėkmė, koks plotis. Pabandykime įvardyti, kokie jos krantai ir kodėl, kokie medžiai, akmenys, tiltai, pievos ir kt. supa upę iš abiejų pusių. Ir tai įsivaizduodami perkelkime ant popieriaus lapo.

Piešimui skiriame 30 min. Nupiešę grįžtame į grupę pasidalyti piešiniais. Piešiama tyloje, neblaškant savo mąstymo ir netrukdam kitiems. Tam labai naudinga rami, susikaupti padedanti muzika.

Po kūrybinio asmeninio gyvenimo pavaizdavimo dalyviai dalijasi savo gyvenimo patirtimi, atsakydami į klausimą, kaip tai paveikė jų apsisprendimą dalyvauti savanoriškoje veikloje. Pageidautina, kad grupę sudarytų iki 10 dalyvių. Jei savanorių grupė didesnė, tuomet patartina ją skaidyti į mažesnes grupeles. Dalijantis svarbu paskatinti dalyvius domėtis vieniems kitais ir upių istorijomis, nes tai padeda ir papasakoti, ir geriau pamatyti „savąją upę“.

Savanorystės „Kreivė“

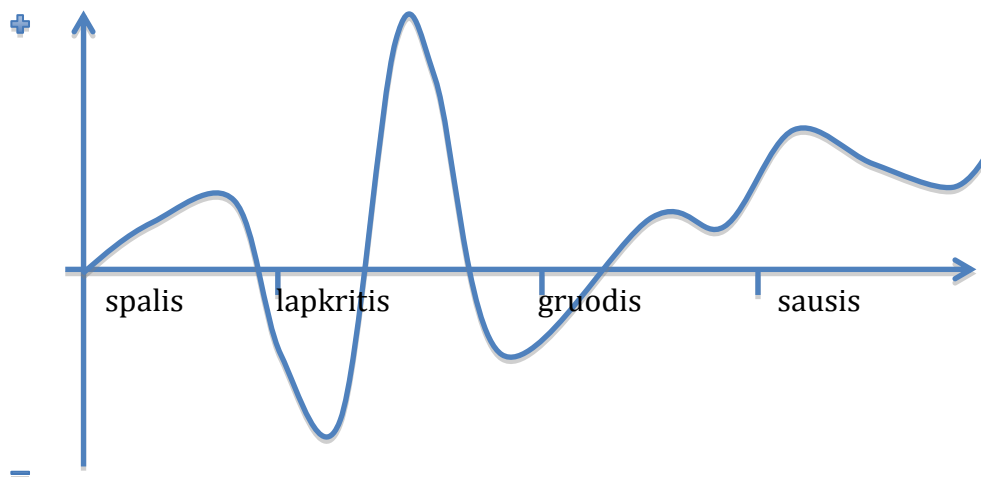
Tikslas – peržvelgti savanorystės laikotarpį iki šiandienos, įsivertinant emocinius „pakilimus ir nusileidimus“ ir vykstančio mokymosi rezultatus.

Sąlygos – uždara patalpa, kurioje galima būtų piešti (tinka ir ant grindų ir ant stalų). Jei grupė didesnė, pasidalijimui svarbu turėti atskiras patalpas mažesnėms grupelėms.

Priemonės – didesni ir mažesni piešimo lapai (A4, A3 ir A2), kreidelės, pieštukai, flomasteriai ir markeriai.

Eiga

Pristatomas įvadas į kreives ir dalyviai piešia kreives ant pasirinkto dydžio popieriaus lapo, kuriose atsispindi savanorystės patirčių „pakilimai ir nusileidimai“, taip atspindinti išgyventas emocijas ir su jomis susijusius įvykius.

Grupės formavimo ir reflektavimo metodai

Užsiėmimas „Šokolado upė“

Tikslas – dalyvių sutelktumas ir pagalba vienas kitam įveikiant kliūtis.

Sąlygos – didelė patalpa arba gamta. Svarbu, kad pašaliniai netrukdytų atlikti užsiėmimo, nes nesuprasdami kas čia vyksta gali trukdyti klausimais ir pastabomis. Grupės dydis – 5-15 asmenų.

Priemonės – popieriaus lapų (gali būti lentelių ar kokių kitų panašaus dydžio daiktų, ant kurių galima bent kelis kartu užlipti), vienu vienetu mažiau, nei yra užsiėmimo dalyvių.

Eiga

Prieš pradėdant užsiėmimą grupės vadovas nustato šokolado upės ribas. Upės ribos turėtų būti tiek mažų žingsnių, kiek dalyvių ir plus vienas žingsnis. Upės ribos užbrėžiamos kreida, jei užsiėmimas vyksta lauke ant kietos dangos, jei tai miškas – padedami ilgi pagaliai arba užklijuojama lipni juosta, jei taip patalpa. Kai viskas paruošta, pakviečiami dalyviai ir jiems pristatoma, kad jie atkeliavo prie upės, kuri yra šokoladinė. Visi žinom, kad šokoladą skanu valgyti, bet jei jo yra per daug, jis tampa slidžia, šilta, klampia mase, į kurią įkritęs sunkiai beišsikaptysi. Taigi, dabar visa grupė stovi ant šokolado upės kranto ir jos tikslas kuo greičiau pereiti šią upę. Upę turi pereiti visa grupė, tačiau einant per upę galima stovėti tik ant lapų (ar kitų priemonių), kurie bus išdalinti. Jei upėje atsiduria lapas, ant kurio niekas nestovi, jis nuplaukia ir grupė jo netenka. Tai reiškia kliūčiai įveikti lieka mažiau pagalbinių priemonių. Jei kuris nors iš dalyvių „įkrenta“ į upę, t. y. atsistoja upės erdvėje be lapo, tuomet visa grupė turi grįžti atgal ir įveikinti kliūtį iš naujo. Pristačius sąlygas grupei duodama 15 min. pasitarti ir pabandyti eiti per upę. Per šį laikotarpį dalyviai gali laisvai vaikščioti po upę ir turėti lapus, tačiau lapų negali nimerkti į upę. Po 15 min. pradėdamasėjimas per upę ir tuomet jau griežtai laikomasi taisyklių (vedantysis neturėtų nuolaidžiauti grupei). Fiksuojamas laikas, kada grupė pradėjo eiti ir kada pereis. Paprastai grupė grįžta kelis kartus į krantą ir praranda keletą lapų, kol randa sprendimą, kaip visiems pereiti upę ir kol įpranta nedaryti klaidų. Po užsiėmimo būtinas aptarimas, kurio metu dėmesys būtų kreipiamas į tai, kaip grupė reagavo

kritiniais momentais ir kaip atskiri asmenys jautėsi tuomet. Vedantieji užsiėmimo aptarimo klausimai:

- Kaip jaučiatės įveikę kliūtį? Kas buvo sunkiausia keliaujant per „šokolado upę“?
- Kaip gimė ir kokie gimė sprendimai, kaip geriausia įveikti kliūtį?
- Kas grupėje buvo lyderiaujantys? Kaip elgėsi lyderiai su kitais?
- Kaip jautėsi tie asmenys, kurie suklydo? Kas padėjo bandyti dar kartą?
- Kas trukdė grupei įveikti kliūtis?
- Kas padėjo ir kas svarbu grupėje įveikiant šią ir kitas kliūtis?

Atsakymus į paskutinį klausimą rekomenduojama užsirašyti ir kur nors pasikabinti, nes tai gera rekomendacija grupės bendravimui

Daugiau grupės formavimo metodų galima rasti metodiniame leidinyje „Darbas su jaunimo grupėmis“, nuoroda:

<http://neformaliai.files.wordpress.com/2013/01/darbo-su-jaunimo-grupemis-vadovas.pdf>

Nuotraukoje momentas iš užsiėmimo „Šokolado upė“

Užsiėmimas „Sūpuoklės“

Tikslas – Ugdyti pasitikėjimą savimi ir kitais, atsakomybę už save ir kitus.

Sąlygos – 8-12 žmonių grupė. Didelė patalpa arba laukas.

Priemonės – Nėra.

Eiga

Užsiėmimas trunka apie 1 val.: apie 30 min. veiksmo ir apie 30 min. trunka aptarimas.

Įžanga: „Tikriausiai kiekvienas žinote posakį „nešioti ant rankų“. Jo prasmę suprantame prisiminę vaikystę (kai mane globoja ir nešioja ant rankų, aš jaučiuosi labai saugiai). Jeigu dabar kas nors pabandytų pakelti kitą žmogų, kad ir kurį nors iš mūsų grupės, pamatytų, jog tai padaryti yra gana sunku. Tačiau tai padaryti bus visai lengva, jeigu vieną žmogų kels visa grupė.“

Vienas iš dalyvių atsigula ant nugaros ir užsimerkia. Kiti uždeda ant jo savo rankas, lengvai prispaudžia ir palaiko, kol gulintysis atsipalaiduoja. Tada, labai iš lėto, neatitraukiant rankų nuo gulinčiojo, rankos pakišamos po juo ir jis labai lėtai pakeliamas. Keliami visiškai tyloje, nesišnekant. Kiek aukštai kelti pajaus pati grupė. Galima iškelti nuleistų rankų aukštyje, pečių ar galvos aukštyje, galima ir iškeltų rankų aukštyje. Svarbu prilaikyti visas gulinčiojo kūno dalis (kojas, dubenį, nugarą, pečius, galvą) ir išlaikyti visą kūną horizontalioje padėtyje. Iškėlus į pakankamai saugų aukštį gulintįjį galima labai labai lėtai pasūpuoti. Po to gulintysis kiek įmanoma lėčiau nuleidžiamas ir paguldomas ant grindų. Visi norintieji gali tai išbandyti.

Grupės nariai turi galimybę patirti, kad kai kuriuos dalykus įmanoma daryti tik kartu ir tuo pačiu jaustis saugiai. Po tokio intensyvaus emocinio krūvio geriausia susėsti į ratą ir aptarti, kas įvyko, ką kiekvienas atrado ir patyrė. Svarbu įvardinti savo jausmus ir išgirsti, kaip jautėsi kiekvienas dalyvis.

Užsiėmimas „Mandala“

Tikslas – apibendrinti grupės proceso patirtį asmeniškai ir grupėje.

Sąlygos – rami muzika, uždara patalpa arba ne vieša erdvė lauke (esant šiltam orui), grupės dydis iki 20 žmonių.

Priemonės – dažai, kreidelės, pieštukai, vanduo, teptukai, siūlai, akmenėliai, kt. gamtinės priemonės, didelis popieriaus lapas, maždaug 2-3 kvadratiniai metrai, žirklys.

Eiga

Pirmiausia bendru savanorių koordinatoriaus ir grupės sutarimu nusprendžiama mandalos forma – apvali, kvadratinė, trikampė, daugiakampė ir t.t. Nusprendus formą, ji iškerpama iš didžiojo popieriaus lapo ir grupės dalyviai patogiai atsigula meditacijai. Meditacijos metu, grojant ramiai muzikai ir dalyviams užsimerkus, lėtai primenamas visas grupės procesas – nuo pirmo susitikimo iki dabar. Kai procesas papasakotas, dalyviai iš lėto atsimerkia, nesikalbėdami pasirenka priemones ir tai, ką jaučia ir nori išreikšti, išpiešia į mandalą. Piešimo procesas trunka ilgokai, dažnai 1-1,5 val. ir vyksta įvairiai – kartais dalyviai piešia tik savo dalyje, kartais piešia vieni per kitus – tai priklauso nuo grupės išgyvento proceso ir dabartinių dalyvių santykių. Seminaro vedantieji piešia kartu, tačiau, kad nedarytų įtakos grupės mandalos piešimui, jiems prisijungti rekomenduojama tuomet, kai mandala jau apie 70 % nupiešta.

Nupiešus mandalą aptariama, ką ji reiškia kiekvienam dalyviui, ką dalyviai išgyveno piešdami mandalą, kaip mandala išreiškia ir atspindi jų grupę.

Nuotraukoje pavaizduota mandala po savanorių grupės paskutinio išvažiuojamojo seminaro

Dažniausiai mandala piešiama paskutiniame seminare, kaip grupės proceso įvertinimas ir, seminarui pasibaigus, sudeginama, kaip grupės pabaigos simbolis.

Naudota literatūra

1. A.C.Patria, „Straipsnių rinkinys apie savanorišką veiklą“, 2007 Kaunas
2. Clary E. G., Snyder M., „The Motivations to Volunteer: Theoretical and Practical Considerations“, Minnesota, Current Directions In Psychological Science Nr. 5, 1999, p.p. 156-160;
3. Cohn, Ruth C., „Von der Psychoanalyse zur Themenzentrierten Interaktion“, Stuttgart, 1975 .
4. Corporation for national and community services, „Youth helping America. Education for Active Citizenship: Service-Learning, School-Based Service and Youth Civic Engagement“, 2006
5. Dvarionas D., Mewaldt A., Stankevičienė L. , „Laisvanoriškų socialinės veiklos jaunimo metų koncepcija“, A.C.Patria archyvas, 1994
6. Ellis S.J. „Research on volunteerism...What needs to be done“, Journal of voluntary action research, 1985, p. 11-14;
7. Europos Bendrijos Komisija. „Viso gyvenimo mokymosi memorandumas“. 2001
8. Fee A., Gray S.J., „Fast tracking expatriate development: the unique learning environments of international voluntary placements.“ The international journal of human resource management N.23, 2011, p.p. 530-552, prieiga per www.ebsco.com
9. Youth in Action Program Guide. European Commission. 2013. Prieiga internetu: http://ec.europa.eu/youth/tools/documents/guide13_en.pdf
10. Jugendfreiwilligendienstegesetz - Gesetz zur Förderung von Jugendfreiwilligendiensten. Bundestag mit Zustimmung des Bundesrates, 16. Mai 2008, BGBl. I S. 842
11. Kerka S., „Volunteering and Adult Learning“. ERIC Digest No. 202, 1998, USA
12. Klarfeld S., „Jewish Service – Learning. A Conceptual framework.“, Journal of Jewish Communal service, Vol. 87, 2012
13. Lietuvos Neformaliojo Ugdymo Asociacija, „Pokalbiai apie jaunimo neformalųjį ugdymą: jnu vakar, šiandien, poryt“, 2010, prieiga: http://neformaliai.files.wordpress.com/2013/01/lijna_knyzhka_ok.pdf
14. Meier S., Stutzer A., „Is volunteering rewarding itself?“, IZA discussion paper N. 1045, 2012
15. Mueller A., „Antidote to learned helplessness: Empowering youth through service“. Reclaiming children and youth 2005, prieiga per www.ebsco.com p. 16-20
16. Samoila M.E., „Educational dimensions for active citizenship and volunteering in multicultural societies“, Scientific Annals of the "Al. I. Cuza" University, Iasi. Sociology & Social Work, 2011p.p. 57-67
17. Savanoriškos veiklos įstatymas, LRS Nr. XI-1500. Publikavimas: Valstybės žinios, 2011-07-13, Nr. 86-4142
18. Stukas A.A., Tanti C. , „Recruiting and sustaining volunteer mentors“, Handbook of youth mentoring, USA 2005, p. 235-250

19. „Study on Volunteering in the European Union“. Educational, Audiovisual and culture Executive Agency, Directorate General Education and Culture. 2009
20. Štuopytė E. „Savanorių mokymasis vykdant socioeducacinę veiklą nevyriausybinėse organizacijose“, Socialiniai mokslai 2010, Nr. 2, p. 123-130
21. Williamson H., Hoskins B., Boetzelen Ph., „Charting the landscape of European youth voluntary activities“, Council of Europe, 2005

ISBN 978-609-95690-0-2

Leidinio adresas parsisiutnimui: www.savaniai.org

9786099569002